

UNIVERZA V LJUBLJANI

FPZ SFU LJUBLJANA



MAGISTRSKO DELO

Ljubljana, maj 2014

Damijan Sever

UNIVERZA V LJUBLJANI
FPZ SFU LJUBLJANA

Diplomsko delo za pridobitev akademskega naziva
Magister psihoterapevtske znanosti

"FILMO/PSIHOANALIZA" – VLOGA ZDRAVILNEGA FILMA V
PROCESU PSIHOANALITIČNE PSIHOTERAPIJE

na Fakulteti za psihoterapevtsko znanost Univerze Sigmunda Freuda v Ljubljani



Kandidat:
Damijan Sever

Mentor:
doc. dr. Emil Benedik

Ljubljana, maj 2014

ZAHVALA

Posvečeno Sever Mirku.

POVZETEK

Filmopsihoanaliza je metoda, ki omogoča poglobljeno analizo človekove duševnosti s pomočjo psihoanalize in "zdravilnega" filma. Tehnika filmopsihoanaliza dokazuje učinkovitost filmoterapije tudi v klinične namene. Ključnega pomena pri tem je seveda predelovanje nezavednega gradiva, ki ga filmi sprožijo, v terapevtskem odnosu. Naloga povzema teoretske osnove za utemeljitev filmopsihoanalize ter izpostavlja povezave med psihoanalizo in kinematografijo (filmom), zaradi katerih sta vedi kompatibilni. To je v nalogi potrjeno z rezultati raziskave (case study) na podlagi filmoterapevtskega /filmopsihoanalitskega praktikuma, ki vključuje seznam zdravilnih filmov, uporabnih za filmoterapijo v psihoterapiji, in filmoterapevtski / filmopsihoanalitski obrazec, kar je avtorsko zaščiteno. Eden od ciljev naloge je širiti zavedanje o moči zdravilnih filmov, in nadgradnji njihovih učinkov skozi psihoterapevtski/psihoanalitski odnos. Naloga potrjuje glavno hipotezo, da strokovni izbor zdravilnih filmov, ki si jih pacienti ogledajo po posebni metodologiji - filmopsihoanalizi, vpliva na na proces psihoanalitične psihoterapije tako, da pospešuje psihoanalitsko zdravljenje.

KLJUČNE BESEDE: psihoterapija, psihoanaliza, filmoterapija, filmopsihoanaliza, zdravilni film, filmoterapevtski/filmopsihoanalitski obrazec, filmska glasba

ABSTRACT

Film-psychoanalysis is a method that allows in-depth analysis of the human psyche with the help of psychoanalysis and "healing" films. The method demonstrates the effectiveness of film-therapy for clinical purposes. The key issue is, of course, processing of unconscious material provided by the film as a trigger in the therapeutic relationship. This work summarizes the theoretical basis for the justification of film-psychoanalysis and highlights the links between psychoanalysis and cinema (film), which make them compatible. This is confirmed by the results of the research (case study) on the basis of psycho-therapeutic/psychoanalytic practicum, which includes a list of healing films useful for film-therapy in psychotherapy and a film-therapeutic/psychoanalytic form, which is copyright-protected. One of the objectives of the project is spreading the awareness about the healing power of films as well as upgrading their effects through psycho-therapeutic/psychoanalytic relationship. Master's thesis is confirming the main hypothesis whereby a specific selection of "healing" films watched by the patient according to special methodology film-psychoanalysis, facilitates psychoanalytic treatment so that accelerates psychoanalytic treatment.

Key words: psychotherapy, psychoanalysis, film-therapy, film-psychoanalysis, healing film, psycho-therapeutic/psychoanalytic film form, soundtrack

IZJAVA O ZAKLJUČKU DIPLOMSKEGA DELA

Ime in priimek: Damijan Sever

IZJAVA

Podpisani Damijan Sever izjavljam, da je moje magistrsko delo samostojno delo, ki sem ga opravil brez tuje pomoči in da sem uporabil samo tiste vire, ki so navedeni v besedilu diplome in v seznamu literature. Vse citate iz knjig, revij ali medmrežja sem v delu označil in jih navedel v seznamu literature.

Datum: 28. 05. 2014

Podpis:

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Vpliv avtorjevih osebnih afinitet do filma in glasbe kot povod za koncept filmopsihoanalize	3
1.2	Raziskovalna vprašanja pred pisanjem naloge	4
1.3	Vzgajanje filmskega pogleda	5
2	NAMEN NALOGE	8
3	PSIHOANALIZA IN FILMOTERAPIJA / FILMOPSIHOANALIZA	9
3.1	Psihoanalitiki in filmi	10
3.2	Podobnosti med psihoanalizo in kinematografijo	12
3.2.1	Kinematografija, sanje in filmski aparat	13
3.3	Podobnosti med psihoanalizo in (zdravilnim) filmom	16
3.3.1	Pomembnost žalosti in smeha ter njun vpliv na film	19
3.4	PSIHOANALITIČNA FILMSKA TEORIJA	21
3.4.1	Teoretska izhodišča Lacanovskega pogleda na film	21
3.4.2	Christian Metz in začetek psihoanalitične filmske teorije	23
3.4.3	Konceptualni način razumevanja filmov Gillesa Deleuza	25
3.4.4	Film in nezavedno	27
4	POVEZANOST GLASBE IN FILMA	32
4.1	Razvoj odnosa med glasbo in filmom skozi čas	32
4.1.1	Poroka zvoka in slike	33
4.1.2	Vpliv filmske glasbe na psihoanalitsko zdravljenje	35
4.1.3	Pomembne značilnosti filmske glasbe v svetu podob	35
4.1.4	Avdio-vizualna vaja ter primeri dobrih zakonov glasbe in filma	38
4.1.5	Vtis o vizualni in glasbeni realnosti filma ter pomen kvalitete reprodukcije zvoka	39
5	PREGLED FILMOTERAPEVTSKE PRAKSE V SVETU IN PRI NAS	41
5.1	Filmoterapija na Hrvaškem	42
5.2	Filmoterapija v Združenih državah Amerike	43
5.2.1	PA vpliv na ameriški film in peti cineterapevtski prototip: Dr. Real (dr. Resnični)	44
5.3	Filmoterapija na SFU Dunaj	45
5.4	Filmoterapija v Sloveniji	46
5.4.1	Filmska šola Vzgajanje pogleda	47
5.4.2	Izobraževalni projekt Filmika (2013)	47
6	PROBLEMI IN HIPOTEZE	51
7	METODA UPORABE ZDRAVILNEGA FILMA IN PSIHOANALIZE ZA RAZISKOVANJE SEBE – FILMOPSIHOANALIZA (FPA)	52
7.1	Značilnosti zdravilnega filma	52
7.1.1	Kako deluje zdravilni film	52
7.1.2	Kako izbrati primeren zdravilni film	54

7.1.3	Selekcija in klasifikacija zdravilnih filmov	55
7.1.4	SEZNAM ZDRAVILNIH FILMOV, UPORABNIH ZA FILMOTERAPIJO / FILMOPSIHOANALIZO V PSIHOTERAPIJI PO KLASIFIKACIJI	56
7.2	Uporaba zdravilnih filmov v psihoanalitski praksi	61
7.2.1	Kontratransfer v filmih	62
7.2.2	Film kot študija primera (case study)	64
7.2.3	Individualna filmoterapija/filmopsihoanaliza	65
7.2.4	Skupinska filmoterapija/filmopsihoanaliza	66
8	RAZISKAVA – FILMOTERAPEVTSKI / FILMOPSIHOANALITSKI PRAKTIKUM	70
8.1	FILMOTERAPEVTSKI OBRAZEC: POROČILO, ANALIZA IN PSIHOLOŠKA OCENA FILMA	70
8.2	Izbira udeležencev raziskave – filmoterapevtskega/filmopsihoanalitskega praktikuma in način vzorčenja	72
8.3	Postopek raziskave	73
8.4	KONČNI IZDELKI RAZISKAVE – FILMOTERAPEVTSKEGA / FILMOPSIHOANALITSKEGA PRAKTIKUMA – 6 ŠTUDIJ PRIMERA (CASE STUDY)	74
9	INTERPRETACIJA REZULTATOV RAZISKAVE FILMOTERAPEVTSKEGA / FILMOPSIHOANALITSKEGA PRAKTIKUMA	121
9.1	Zdravilni psihoanalitski dejavniki v filmopsihoanalitskih izpovedih	121
9.1.1	Odpori	121
9.1.2	Uzaveščanje individualnega in kolektivnega nezavednega	122
9.1.2.1	Uzaveščanje nezavednega s pomočjo glasbe	123
9.1.3	Emocije, katarza	125
9.1.4	Transfer	126
9.1.4.1	Transfer in asociacije na mamo ter druge ženske like	127
9.1.4.2	Transfer in asociacije na očeta ter druge moške like	128
9.1.5	Somatizacija, simptomi, psihosomatika	130
9.1.6	S filmom spodbujene sanje	131
9.1.7	Psihoterapevtski odnos in psihoterapija	132
9.2	Končni utrinki udeležencev raziskave – filmoterapevtskega/ filmopsihoanalitskega praktikuma	133
10	RAZPRAVA O PREDNOSTIH IN UPORABI FILMOTERAPIJE / FILMOPSIHOANALIZE	136
10.1	Biblioterapija vs filmoterapija	137
10.2	Možni konteksti uporabe filmoterapije/filmopsihoanalize	138
11	ZAKLJUČEK	141
12	SEZNAMI LITERATURE	144
13	PRILOGE	149
14	SEZNAM PRILOG	166

SEZNAM KRATIC, UPORABLJENIH V MAGISTRSKI NALOGI

Psihoterapevt/i, psihoterapija = PT

Psihoanalizi/a, psihoanalitičen/na = PA

Filmoterapija, filmoterapevti = FT

Filmopsihoanaliza = FPA

Zdravilni filmi = ZF

Biblioterapija = BT

Pacient/ka = P

Filmska izpoved = FI

Zaščitni obrambni mehanizmi = ZOM

Nezavedno = nzv.

Diagnoza = dg.

Transfer = tr.

Kontratransfer = ktr.

1 UVOD

Osnovna zamisel za magistrsko nalogo na temo filmoterapije (FT) v psihoanalizi (PA) izhaja iz mojega otroštva, saj so se vse od takrat naprej oblikovale moje osebne pozitivne izkušnje z zdravilno močjo glasbe, knjige in filma. Ko sem spoznal PA in se ji tudi profesionalno posvetil, sem ostal hvaležen vsem predhodnim medijem, ki so omogočili moj osebni razvoj do te točke, in razmišljal o možnostih njihove uporabe v PA kontekstu.

Bolj kot sem spoznaval načela in PA prakso po Freudu, bolj sem se zavedal, kako zelo pomembna za njeno učinkovitost je čimbolj dosledna ohranitev metode takšne, kot jo je osnoval njen utemeljitelj. To pomeni sprejeti specifike, po katerih se bistveno ločuje od drugih vej PT, in ena od njih je tudi nedostopnost, "zaprtost" za prepletanje z drugimi mediji in tehnikami iz sveta.

Kar se tiče bibliopsihoterapije. Ob poplavi raznovrstih knjig, tudi o osebni rasti in "najnovejših metodah (samo)zdravljenja", ki jih doživljamo v zadnjih desetletjih, je velika mera zadržanosti nujno potrebna za vse ljudi, kaj šele za uvajanje v PT. Nekatere knjige res prinašajo zdravilne vsebine in so primerne za osebni razvoj, mnogi priročniki pa le zavajajo bralca z metodami začasnega olajšanja. Sicer lahko vplivajo kognitivno oz. na spremembo površinskih prepričanj v smislu "aha" efekta, (spominjanje je le prvi del PA, temu sledita še ponavljanje in predelava), vendar ne morejo nikoli nadomestiti zdravilnega učinka dolgoročnega korektivnega emocionalnega PA odnosa, v katerem se predelujejo ob knjigah uzaveščene nzv. vsebine. Nekatere druge smeri v okviru PT so vpletle knjige v terapevtski proces v obliki biblioterapije (BT) v 30-ih letih prejšnjega stoletja. Ta koncept sem nadgradil v bibliopsihoanalizo (BPA) ob prepričanju, da knjiga sama ne zdravi, pa če je še tako dobra, ker ni živa in ne more ponuditi korekcije, za katero potrebujemo odnos z osebo.

Kar se tiče filma, je Freud sam večkrat eksplicitno poudaril, da ne želi sodelovati s filmom in da ne verjame v njegovo zdravilno moč. Seveda je imel za to dobre razloge, kljub vsemu pa je dejstvo tudi, da je bil Freud zelo zaščitniški do svoje metode in ni hotel tvegati z ničimer, kar bi lahko potencialno omajalo njeno kredibilnost. Glede na to, da sta se film in PA rodila v istem letu (1895), sta bili obe vedi dejansko v zgodnjem razvoju. Kot znanstvenik se je Freud zagotovo pravilno odločil – zakaj bi vključeval metodo, ki bo šele skozi čas pokazala svoje zmožnosti in omejitve, če je verjel v trdno zasnovano lastne metode kot popolne in optimalne za zdravljenje psiholoških aspektov človeka?

Filmska industrija kot "dream factory" je razcvet doživela šele precej let po njegovi smrti. Vsebine filmov dandanes ne dopuščajo več nobenih tabujev, možno je prikazati celo abstraktne fenomene in pojme. Ob dosežkih moderne tehnike smo gledalci "bombardirani" z dražljaji, ki vzbujajo v nas tako zavedne kot nzv. reakcije, filmska glasba usmerja naše doživljanje ipd. Resda je film fikcija in prinaša mnoge alternativne ali celo popačene poglede na svet in človeka v njem (tudi PA in PT), toda pogosto anticipira simbolni svet in tudi s tem vstopa v domeno nzv. Moderna tehnika dokazuje, da se filmski ustvarjalci več kot dobro zavedajo, kateri filmski elementi imajo močan vpliv na čustva gledalcev, vendar tega pogosto ne uporabljajo v gledalčevo "najvišje dobro". Toda kot povsod, obstaja tudi pri tem precej izjem, zato lahko ob bolj strokovnem pogledu ločimo filme z zdravilnimi elementi od drugih, FPA pa deluje terapevtsko v P najvišje dobro.

Čas je torej pokazal, da nekateri filmi dejansko vsebujejo zdravilne elemente, vredne pozornosti. Z Lacanom, Metzom, Deleuzom in drugimi analitskimi avtorji se je pojavila psihoanalitična filmska teorija, ki je vse bolj ugotavljala, da je med PA in filmom/kinematografijo preveč podobnosti, da bi se jih lahko ignoriralo. Ker film vključuje poleg slike in žive igre (velika možnost poistovetenja s situacijami in igralci) še glasbo, vpliv katere na človekovo nzv. je nesporen in za klasično glasbo pogosto dokazan, se je uporaba filmov z zdravilnimi elementi (zdravilnih filmov – ZF) pojavila v kontekstu PT, ne pa tudi PA.

Eden od namenov naloge je vzpostaviti most med FT in PA, zato sem sestavil Seznam zdravilnih filmov, uporabnih za FT v PA. Podajam svojo definicijo izraza **zdravilni film** ter kriterije, ki ločujejo ZF od filmov brez ali z zanemarljivimi zdravilnimi vsebinami. V nalogi opisana metoda dela **filmopsihoanaliza (movie psycho analysis)**, **filmoterapevtski obrazec** in **seznam zdravilnih filmov, uporabnih za filmoterapijo v psihoterapiji**, so avtorsko zaščiteni (Damijan Sever, 2010[©]). Naloga vsebuje še druge pionirske dodatke na tem področju: moj prispevek k štirim cineterapevtskim tipom, ki jih je opisal Schneider leta 1987 (Dr. Dippy, Dr. Evil, dr. Wonderful in dr. Horny) je **Dr. Real** (resnični psihoanalitik) kot peti tip. Izraz **avtofilmoanaliza** je v nalogi uporabljen prvič in je prav tako zaščiten beseda avtorja.

Skupni imenovallec, ki dokazuje enako podstat filma, glasbe in PA, je nezavedno (nzv.) in njegove številne manifestacije, kar je tudi rdeča nit naloge. V njej se posvečam razvoju FT prakse v svetu in pri nas, povzemam spoznanja relevantnih PA glede filma, omenil bom dosedanje zadržke glede uporabe FT v PA, prav tako se bom posvetil podobnostim med PA in filmom oz. kinematografijo kot "tovarno sanj". Zaradi tesne povezave med glasbo in filmom se bom ukvarjal z aspekti tega odnosa, ki spominja na trdno zakonsko zvezo (govorim o heteroseksualni avanturi med *njim*-filmom in *njo*-glasbo), pisal bom tudi o vplivu filmske glasbe na gledalce/paciente (P) in s tem na PA zdravljenje, kar bo podkrepljeno z avdio-vizualno vajo.

Če naj bi neka tehnika veljala kot PA, mora vsebovati vsaj delo z odpori, tr. in ozaveščanjem nzv. vsebin, zato bom v osrednjem delu naloge podrobno opisal značilnosti in primerno uporabo ZF, če naj bi bili pravilno uporabljeni tudi v PA. To bom izvedel s pomočjo raziskave - FT/FPA praktikuma, pri katerem je sodelovalo 8 oseb, večinoma mojih (bivših in sedanjih) P. Po tem, ko so P oddali svoje FI, se je terapija nadaljevala v klasičnem PA setingu. Iz filmskih izpovedi (FI) in FT obrazcev udeležencev, ki so jih zapisovali po navodilih in predelovali skozi PA, je razvidno, da so se poleg omenjenih terapevtsko-zdravilnih učinkov pojavili še drugi. Spoznanja iz raziskave - FT/FPA praktikuma o zdravilnih učinkih filmov predstavljam v zaključnem delu naloge, in sicer na podlagi povzetih ugotovitev in odlomkov iz filmskih izpovedi, nalogo pa zaključujem s prednostmi in možnostmi uporabe filmopsihoanalize (FPA) v praksi. Utemeljitev **filmopsihoanalize (FPA)**, torej prakticiranje filmoterapije v klinične namene, je glavni namen te naloge.

Namen je bil dosežen, saj sem v mag. nalogi "**Filmo/psihoanaliza**" – vloga zdravilnega filma v procesu psihoanalitične psihoterapije **potrdil glavno hipotezo, da strokovni izbor zdravilnih filmov, ki si jih P ogledajo po posebni metodologiji (FPA), vpliva na na proces psihoanalitične psihoterapije tako, da pospešuje PA zdravljenje.**

Zelo spodbudni rezultati raziskave - FT/FPA praktikuma in mojih dosedanjih terapevtskih izkušenj s filmom potrjujejo, da strokovni izbor ZF, ki si jih P ogledajo po posebni metodologiji, **dejansko pospešuje PA zdravljenje**, zaradi česar menim, da je tako FT kot klinična FT v Sloveniji po krivici zapostavljena. Seveda obstajajo izzivi in številni odpori pri tem, kako ozavestiti strokovno in laično javnost, da filmi niso samo za kratkočasenje, temveč tudi za osebno rast (PA je lahko kraljeva pot za duhovno rast), vendar se mi to kljub temu zdi smiselno. Rezultat je ta naloga. Obstaja nekaj društev in projektov, ki povezujejo film in PT, vendar so mnoge možnosti še neizkoriščene.

Naloga prinaša precej materiala, ki vabi k nadgradnji in aplikaciji FPA v praksi tudi v kontekstu klinične PA. Resda je PA pot ena najtežjih in najdaljših, kar jih lahko človek v življenju prehodi, zaradi česar se le malo ljudi odloči zanjo. Glede na to, da so ljudem/P filmi nekaj vsakdanjega in domačega, verjamem, da bi se ob pravilni vključitvi tega medija povečala tudi popularnost, nikakor pa ne "banalizacija" PA, česar se je bal sam Freud. Treba je poudariti, da FT v PA pogosto samo dodatno spodbudi ozaveščanje nzv. vsebin včasih tudi katarzičnih razsežnosti (v nekaterih FI v FT/FPA praktikumu je na eni strani gradiva za več mesecev PA dela s pacientom), ki jih je treba predelovati v PA odnosu s terapevtom enako kot na "običajne" prostoasociacijske načine vzbujene vsebine, in sicer tako pri individualni kot skupinski FPA. Brez tega ni mogoče pričakovati globokega in sorazmerno trajnega zdravljenega, pri čemer je seveda pomembno, da FPA

terapevti sami dobro poznajo PA, ZF in njihovo učinkovanje ter seveda svoje P za priporočilo primerne ZF v določenem trenutku.

2 NAMEN NALOGE

Glavni namen naloge je ustvariti kredibilno strokovno podlago za metodo **filmopsihoanalizo (FPA)**, torej prakticanje filmoterapije v klinične namene, oz. vzpostaviti most med FT in PA. V ta namen sem sestavil Seznam zdravilnih filmov, uporabnih za FT v PA, ter oblikoval koncept celostnega procesa zdravljenja z ZF v kontekstu PA, ki vključuje tudi filmoterapevtski obrazec.

Eden od ključnih namenov naloge je poudariti, da uporaba ZF v terapevtske namene preko filmske izpovedi omogoča učinkovito uzaveščanje nezavednih vsebin in predelavo v terapevtskem odnosu.

Sočasno je namen ozavestiti strokovno in laično javnost o uporabi FPA v klinične namene, tako v individualnem kot skupinskem setingu. V tem kontekstu je bil namen specificirati uporabnost FT tako pri PA kot pri terapevtih ostalih pristopov, izpostaviti potencialne zadržke in pomisleke ter priporočiti FPA v edukacijske namene bodočih zdravnikov, psihiatrov, psihologov, PT, soc. delavcev, pedagogov in drugih humanističnih kadrov.

Posredni in dolgoročni namen naloge je usmerjanje splošne javnosti od nefunkcionalnega gledanja televizije do kreativnega doživljanja filmov z namenom uzaveščanja potlačenih nezavednih vsebin. S tem je lahko povezano vpeljevanje FT/FPA v knjižnice, šole, fakultete, zavode ipd., saj je film trenutno najbolj popularen medij, ki poleg razvedrila prinaša tudi mnoge potencialno zdravilne učinke, s katerimi se ukvarja ta naloga.

3 PSIHOANALIZA IN FILMOTERAPIJA/FILMOPSIHOANALIZA



Filmoterapija ni nova modaliteta v okviru PT in to niti ne poskuša, niti ne zmore biti. V svetu je znana že vsaj 20 let in jo nekateri napačno pojmujejo kot "express" psihoterapijo, še bolj kontradiktorno bi zvenelo "express" psihoanaliza. Ob primerni uporabi je FT zanimiva metoda, ki zaradi velike možnosti P spontanega doživljanja in poistovetenja pri ZF pomaga sprožiti hitrejšo poti do uzaveščanja potlačenih nzv. vsebin. To seveda ne pomeni, da je nadaljnji proces terapevtskega zdravljenja nujno krajši ali enostavnejši.

Vir slike 2: <http://thisdistractedglobe.com/wp-content/uploads/2007/10/Spellbound.jpg>

Pri nas je FT zapostavljena pri kliničnem delu, morda celo po krivici. Čeprav lahko film dokazano zdravilno vpliva v PT smislu, FT ni tako široko uporabljena, kot bi bilo pričakovati z ozirom na to, koliko časa sodobni ljudje posvečajo gledanju takih in drugačnih filmov. Predvidevam, da predstavlja velik izziv vprašanje, kako »prevzgojiti« potencialne P od televizomanije k FT, pa tudi selekcija primernih filmov in optimalna metoda obravnave P na FT seansah, vendar to ni tema naloge.

Moje osebne izkušnje in delo s P izkazujejo funkcionalnost ZF tudi v kontekstu PA, zato bo večina pozornosti v tem poglavju namenjene podobnostim med PA in filmom oz. kinematografijo, zaradi katerih sta PA in FT lahko ob pravem pristopu združeni v **filmopsihoanalizo (FPA)**.

Na kratko bo predstavljena PA filmska teorija ob zavedanju, da so v praksi mnenja med PA o povezljivosti filma in PT ter filma in PA deljena. Ortodoksni PA verjetno v celoti zavračajo povezovanje filma in PA, klasično usmerjeni PA pa imajo o tej temi pomisleke. Skrbi jih namreč možnost, da bi se PA z uporabo FT posluževal »bližnjic«, torej želel skrajšati čas terapije, zaobiti odpore, zmanjšati pacientove frustracije in s tem njegovo (konstruktivno) trpljenje, si poenostaviti delo s težkimi P, da bi se zmanjšalo P agiranje z negativnim tr., olajšati si analitsko delo, vplivati na P nzv. in se vmešavati v njegov proces bolj, kot to dopušča klasična PA.

Zavedam se vseh teh pomislekov (odporov) in verjamem, da lahko pravo mero prepleta FT in PA ter efektiven pristop pri individualni ali skupinski terapiji vzpostavi in ohrani le PA z dobrim poznavanjem vseh komponent FPA ter zmožnostjo pravilnega reagiranja na potencialne triggerje, ki bi med terapijo zdramili P in njegove lastne nzv. vsebine. Pri kliničnem delu s P v osebni praksi ohranjam FT in PA ločeni in mislim, da je tako tudi prav, saj je FPA mlada metoda, ki bo podvržena še mnogim preobrazbam, zato jo apliciram s potrebno PA odgovornostjo in senzitivnostjo.

FT seveda ni namenjena samo PA; uporablja jo lahko vsaka terapevtska modaliteta v skladu s svojim pojmovanjem in razumevanjem tega, kaj je tisto, kar v PT zdravi. Če jo uporablja PA, se imenuje filmopsihoanaliza, kar je moj prispevek k dopolnjevanju strokovnega arzenala na tem področju. PT drugih smeri jo lahko brez zadržkov uporabljajo, analitiki pa zelo omejeno, da ob tem ni kršena abstinenca in PA nevtralnost v odnosu do P. Ob tem je zanimivo dejstvo, da so o FT največ pisali prav PA (na Pep-webu je 1332 analitskih strokovnih člankov, če vtikamo v iskalnik besedi »movies and PT«).

Kaj smemo početi psihoanalitsko usmerjeni terapevti v zvezi s FT?

V razmisleku o tem, kako se lahko PA usmerjen terapevt poslužuje FT, obstajata dva osnovna primera uporabe "filmske asociacije" in številne izpeljanke iz tega, pri čemer je primernost v določenem trenutku terapije stvar presoje PA.

Prvi primer: Včasih proste asociacije P samega pripeljejo na temo iz filma, kot je to opisano v raziskavi - FT/FPA praktikumu na koncu naloge (Case 1 do 6). Ko P leži na kavču, prosto govori o asociacijskem toku spomina, ki ga je spodbudil ogled filma, ob čemer se njegove osebne vsebine prepletejo z vsebinami, generiranimi iz filma, in analiza steče. PA vloga je le, da uporabi te asociacije kot vse druge ali tudi ne in nadaljuje s klasičnim PA setingom.

Drugi primer: PA dobi "filmsko asociacijo" ob poslušanju P vsebin in v njegovi presoji je, kako bo nanjo reagiral, ali jo bo torej podelil s P ali ne. Gre za tehtanje med nevtralnostjo, abstinenco in razkritjem PA mišljenja ali ne. Za tem PA dela klasično analitsko naprej.

Povzemam najpogostejša vprašanja, na katera pomislijo PA v zvezi z uporabo individualne FT/FPA:

- Ali naj PA omeni/ponudi v ogled film P glede na klinični material, ki ga P omenja na terapiji, ali naj ostane abstinenten?
- Kakšno naj bo analitikovo stališče, če se P asociacije in njegova fantazija intenzivno ukvarjajo z določenim filmom ali sceno? Naj ta indic raziskuje globlje ali naj se omeji na klasično intervenco: "Kaj vam pomeni ta scena, da ste se ravno sedaj spomnili nanjo"?
- Kakšen je primeren odziv, če PA dobi asociacijo o filmu ali odlomku iz njega med poslušanjem P vsebin – naj to podeli s P ali ne?
- Ali naj da PA vedeti P, da je videl film, o katerem P govori, ali ostane klasično abstinenten? Ali naj si PA ogleda film, če je ta zelo pomemben za P in ga PA še ni gledal? Naj pove P, da ga je gledal?
- Kaj naredi PA v primeru, če mu P prinese film ali CD kot darilo še v času potekajoče terapije?
- Kakšno vlogo imajo PA spomini na film, če ga je gledal, ko P govori o doživljanju istega filma?

V zvezi s tem beremo v članku M. Edelsona *What is This Movie Doing in This Psychoanalytic Session: "An analyst's work will be enhanced by an immersion in literature, movies, theater, all kinds of music, comic strips, news stories, and art, and will lack something if he is isolated from such experiences, and, I would add, especially to the extent that such work is 'popular', and therefore may be assumed to touch something in quite a large number of people, even though what it touches may differ from person to person."* (Edelson M., 1998, 45)

4 POVEZANOST GLASBE IN FILMA

Druga obširnejša tema naloge je pomembnost glasbe za emotivno doživljanje (branje) filma in medsebojna povezanost glasbe in filma. Glasba ima velik zdravilni potencial, ker direktno nagovori nzv., navadno močnejše kot slika. Predvsem klasična filmska glasba se posluša in doživlja s srcem ter močno deluje na nzv. V znanstvenih raziskavah obstajajo pomembne povezave med dojemanjem glasbe in priklicem travmatičnih izkušenj. Narava afektov je najbolj jasna prav v glasbi, zato ima filmska glasba vidno mesto v tej nalogi. Schopenhauer je dejal, da je "glasba substanca, ki lahko podaja pravo srce objekta." (Peršin, Reichenberg, Rutar, 2006/1, 39) "Trušč projektorja je bila osnovna melodija vsakega filma /tudi nemega D.S./." (prav tam, 2006/2, 54)

4.1 Razvoj odnosa med glasbo in filmom skozi čas

Slovenski skladatelj in strokovnjak za filmsko glasbo dr. Mitja Reichenberg je zapisal: " /.../ Kot skladatelj sem spoznal, da je filmska glasba skozi zgodovino nadaljevalka klasične in kako je film klasično glasbo povzel in jo naredil za svojo /.../, da se je razvoj klasične glasbe znotraj razvoja filmske glasbe nadaljeval – glasba se je samo preselila na filmsko platno." (Maličev, P., 2011)

Zelo blizu sta mi Reichenbergovi izjavi: "Moja predavanja v petdesetih odstotkih temeljijo na gledanju in analiziranju filmskih odlomkov. Hočem, da /študenti/ razumejo, da film od njih zahteva neki intelektualni napor." (prav tam) Podobno velja pri posameznih profesorjih v edukaciji za PT na SFU Dunaj (dr. Karl Golling in dr. Markus Fähr, ki ju omenjam v nalogi), pri čemer mi nismo analizirali glasbe, temveč film. Menim, da bi se bilo treba posvetiti tudi glasbi, saj sem prepričan, da ima pogosto še močnejši nzv. emocionalni naboj (trigger) kot film. V zvezi s tem je Maličeva zapisala: "Film je mogoče slišati. Film gledam z ušesi in poslušam z zaprtimi očmi." (Maličev P., 2011)

Somatski temelj utelešanja primarne glasbe

Glasba je človeku tako zelo pomembna, ker že kot zarodek posluša ter občuti vse ritme in zvoke, ki jih proizvaja materin organizem. Na nek način je to primarna glasba, ki jo otrok sliši; udarci maminega srca in pulziranje krvi po žilah so kot primarna ritem sekcija. Premikanje pljučnih kril, požiranje hrane, peristaltika, prebavljanje otroku zvenijo kot "mojstrovina simfoničnega orkestra" in s temi zvoki raste, zato je vse, kar se mu zgodi kasneje v otroštvu, odraslosti in vse do smrti, spremljano s tem specifičnim zvokom. "The linkages become more apparent when we consider the significance of rhythm, particularly gentle swaying or rocking motions, in becalming the distressed infant. Fetal and infant life alike are dominated by the rhythms of the body (heart pumping blood, lungs breathing ...) – its own and mother's – and these enteroceptive, kinesthetic and biorhythmic experiences are no doubt vestigially retained and resurrected in later life (A. Freud, 1946, cited in Terr, 1984)." (Stein A., 2004, 755–765)

Glasba zveni, kot se emocije občutijo

V znanstvenih krogih še vedno poteka živahna razprava v zvezi z natančno naravo odnosa med glasbo in emocijami; afekti so enako blizu glasbi in filmu: "Lahko zapišemo, da je narava afektov najjasnejša prav v glasbi." (Peršin, Reichenberg, Rutar, 2006/1, 38) Bazična vprašanja so še vedno enako aktualna kot pred leti: kaj glasba "pomeni" ali "predstavlja"; ali glasba sama vsebuje neko že vnaprej kodirano pripoved, ki se prenaša na poslušalca; ali je glasba izomorfno skladna s čustvi poslušalca? (prav tam)

V članku Music and trauma in Polanski's The pianist (2002) se Stein sprašuje o objektnem odnosu med glasbo in poslušalcem in doživljanjem glasbe. O tem zapiše: "Interaction between music and auditor might be more accurately construed as an 'object relation', a subjectively determined interrelationship constituted of the full range of psychical operatives (e.g. projection and transference). In experiencing music, complex

mental events are triggered and, in attempting to describe music's effects within us – our aesthetic/emotional experience – we are immediately focused upon the internal psychological world of the listener, composer or performer." (Stein A., 2004)

Stein v nadaljevanju članka opisuje, da je poslušanje glasbe psihološko-slišni dogodek; poslušamo z ušesi, slišimo z možgani, dojamemo s srcem. Za razliko od Reichenberga je skeptičen glede predpostavke, da lahko glasba že sama vsebuje besedni pomen: "This narrativistic quality of music is not to be confused with the idea that the music itself contains narrative meaning, but rather connotes our relationship to organized sounds streaming into our ears and minds, and to which we respond." (prav tam)

Reichenberg se strinja z Rousseaujem in Schopenhauerjem, jaz osebno pa z vsemi tremi: "Rousseau je pred mnogimi leti jasno artikuliral ta posebni, ekspresivni potencial same glasbe (torej glasbe par excellence) in je trdil, da glasba ne bi smela zgolj služiti afektivnim značilnostim samega govora, temveč bi naj imela možnost in s tem pravico 'govoriti zase'." (Peršin, Reichenberg, Rutar, 2006/1, 38) "Schopenhauer je rekel: glasba sama neposredno udejanja Voljo, medtem ko ostaja govor omejen na raven fenomenalne reprezentacije. Glasba je torej substanca, ki lahko podaja pravo *srce objekta*." (prav tam, 39)

5 PREGLED FILMOTERAPEVTSKE PRAKSE V SVETU IN PRI NAS

Glede na to, da je FT že nekaj časa (približno 20 let) prisotna v PT praksi, je primerno narediti kratek pregled spoznanj različnih psiholoških strokovnjakov o tej metodi, nato sledi povzetek FT prakse v svetu in pri nas.

Dr. Gary Solomon: "Sometimes the answers to life's problems are found in the movies. As a psychotherapist, I prescribe movies to my patients. I challenge my patients to extrapolate therapeutic messages and scenes from the movies. Amazed at how successful movie therapy was, he set out to research the concept and starting to write about cinematherapy." (Solomon G.,1995)

Dr. Birgit Wolz: "Watching a movie has a magical effect, more than any other storytelling medium; movies have the power to draw us out of ourselves and into the experience of their characters. When psychotherapeutic tools are used to process this movie-prompted experience, healing and transformation can take place." (Wolz B., 2005)



Dr. John Gray v knjigi *Moški in ženske pred novim začetkom* v 10. poglavju *Filmi in stvarnost* piše: "Razlika med filmi in stvarnostjo je v tem, da doma nimamo poklicnih piscev, ki bi več mesecev delali, da nam pomagajo najti prave besede. Naši partnerji niso poklicni igralci. Mi si ne moremo privoščiti mnogih ponovnih posnetkov in popolne razsvetljave. Filmi so narejeni tako, da se dogodki dramatično stopnjujejo, česar v stvarnosti ni. Ko okusimo sladko ekstazo strasti v filmih, si rečemo: "To hočem." Ko se vrnemo domov, nas spet obda enoličnost vsakdanjih opravkov in nenadoma ves čar izgine. Ko pogledamo partnerja, ne vidimo nič posebnega. Hrepenimo po čarobnem občutku, ki smo ga doživljali ob gledanju filma. Filmi niso stvarni, naši občutki, ki jih med gledanjem doživljamo, pa so! Strastni občutki so v našem srcu in čakajo, da jih izrazimo. Filmi nam lahko pomagajo odkriti manjkajoče občutke, ne morejo pa nas naučiti, kako strast poiskati v vsakdanjem življenju." Za to je potrebna PT.

Vir slike 14: <http://www.google.si/Dr.+John+Gray+pictures>

"S filmi se lahko zdravimo in učimo, omogočajo nam ustvarjati nove priložnosti za drugačno vedenje," je zapisal Steven R. Pritzker v knjigi *Creativity in television watching with applications to teletherapy*. Hrvaška kolega, psihiatrinja dr. Andreja Borovečki Šimurin in mag. Daniel Rafaelić, filmski zgodovinar, menita, "da ne glede na diagnozo ali vrsto psihične težave, stresa, napada panike, depresije /.../, ki vas pesti, lahko izbor in ogled določenega filma pomaga, da se počutite bolje. /.../ Film ni tableta, ni antidepresiv (prav tako ni zamenjava za terapevtski odnos), ne more ozdraviti nevroze, depresije, manije itd., lahko pa je pomemben del terapevtskega procesa." (<http://www.youtube.com/watch?v=terapija> in <http://www.youtube.com/watch?v=filmoterapija>)

FT je proces, ki uporablja filme v terapevtske namene in je za mnoge ljudi manj naporna kot običajna pogovorna PT. P pomaga preobraziti negativna prepričanja in destruktivna čustva, vzpostaviti samozaupanje, odkriti pozabljene moči in rasti kljub razočaranju, ki ga je bil P deležen do takrat. FT ustvari most med pacientovimi "filmskimi" spoznanji in izkušnjami iz resničnega sveta. V članku *Terapija sedmom umjetnošću: ljekovita moč filmova* (<http://www.novilist.hr/Lifestyle/Zdravlje-ljepota/Zdravlje/Terapija>) je citiran zanimiv odgovor režiserja filma *A dangerous method* Davida Cronenberga, omenjenega v prvem delu naloge. Na novinarjevo vprašanje, ali ni ukvarjanje in delo s filmom tudi svojevrstna terapija, je odgovoril: "Morda je za koga, vendar jaz filma ne doživljam na tak način. Morda kot katarzično izkušnjo, ne pa terapijo. Film vam ponuja možnost, da se ukvarjate z različnimi stvarmi, ljudmi, psihologijami, da se izražate in govorite o pojavih, o katerih v nekih drugih okoliščinah ne bi mogli govoriti, vendar to ni terapija. Terapija je korektiv, terapija popravlja tisto, kar je slabo in negativno, a film zame to ni. Vem, da si vsi

mislite, da sem nor, ampak jaz resnično nimam nobenih problemov. Enostavno nimam jih." Vsekakor zanimiv odgovor.

Pred začetkom kliničnega dela s filmom si je treba resno zastaviti morda najpomembnejše vprašanje: ali lahko film uporabimo za resne terapevtske namene? Psihiatri, psihologi in PT po svetu so prepričani, da lahko; v 90-ih letih prejšnjega stoletja so začeli namensko uvajati film v delo s P, predvsem pri skupinskih terapijah. Uporabljali so filme, prilagojene specifičnim problemom P.

6 PROBLEMI IN HIPOTEZE

Osrednji problem naloge je opredeliti vlogo ZF v procesu PA terapije in na podlagi zdravilnih učinkov filma ustvariti celostno metodo za uporabo ZF v PA praksi. Če naj bi bila določena metoda relevantna v PA kontekstu, mora vsebovati delo z nezavednim, odpori, transferjem idr., vsekakor pa naj bi P ponudila varno okolje za nadaljnje izvajanje terapije v zaupnem terapevtskem odnosu.

Osrednja pozornost je bila torej posvečena vzpostavljanju instrumentarija, povezanega v celosten koncept FPA. Ta naj bi vključeval **uvajanje P v poglobljeno gledanje, doživljanje in poslušanje zdravilnega filma** (izbranega skupaj s terapevtom ali po lastni izbiri) ter **zapisovanje filmske izpovedi in izpolnjevanje filmoterapevtskega obrazca** po ogledu filma. Če lahko film učinkuje kot trigger za potlačene nezavedne vsebine, bi moralo na tak način pridobljeno P gradivo nuditi konkretne iztočnice za predelavo v nadaljnjem klasičnem terapevtskem setingu, seveda glede na pristop, ki ga prakticira terapevt.

Izhodiščne hipoteze naloge so naslednje:

Glavna hipoteza:

H1 Strokovni izbor zdravilnih filmov, ki si jih P ogledajo po posebni metodologiji (FPA), vpliva na proces psihoanalitične psihoterapije.

Ostale hipoteze:

H2 Zdravilni film lahko uporabljamo v terapevtske klinične namene.

H3 Filmska glasba pripomore k zdravilnemu doživljanju filma.

H4 P, ki so že zaključili PA, drugače doživljajo FPA kot tisti, ki so še v terapevtskem procesu.

H5 V filmskih izpovedih P se pojavijo pomembni analitski dejavniki: odpori, uzaveščanje nezavednih vsebin, transfer, ktr., sanje in drugi.

H6 Po ogledu zdravilnega filma in predelavi vsebin pacienti doživljajo isti film manj globoko in manj katarzično.

H7 P si zaradi odporov oz. bojazni pred prevelikim katarzičnim učinkom za obravnavo v FPA raje izberejo zanje lažje filme, ki se ne dotikajo njihovih najpomembnejših primarnih deficitov in konfliktov.

7 METODA UPORABE ZDRAVILNEGA FILMA IN PSIHOANALIZE ZA RAZISKOVANJE SEBE

Na podlagi vsega do sedaj napisanega povzemam ugotovitve, da imajo ZF definitivno potencial zdravljenja v PT/PA kontekstu, ob čemer je treba upoštevati določene predpogoje (vzgajanje filmskega pogleda, PT odnos). O prisotnosti filma pri PT je v svetu zbranih že precej izkušenj in gradiva, ne obstaja pa povezava med FT in PA, čemur se posvečam v nalogi. Namen naslednjega poglavja je še podrobneje predstaviti značilnosti in delovanje ZF v okviru individualne ali skupinske PA, posvetil se bom tudi ktr. v filmih in podal klasifikacijo ZF.

7.1 Značilnosti zdravilnega filma

Izraz zdravilni film (ZF) označuje filme, ki imajo ob primerni terapevtski obravnavi potencial PT/PA zdravljenja. Dejstvo je seveda, da je isti film za nekoga zdravilen, drugemu P pa ne pomeni nič, zato je pri izboru ZF pomembna presoja PT, osnovana na poznavanju P situacije. **Na splošno utemeljum, da je film zdravilen, če vsebuje vsaj 4 od naslednjih 6 značilnosti:**

0. Stopnja nič (0) predstavlja vzgajanje filmskega pogleda, ki je nujen predpogoj za FT; naučiti se je potrebno *brati in slišati filme* ter prepoznavati vpliv glasbe (glej poglavji 1.3 in 4).

1. Prva lastnost ZF so njegove *zdravilne vsebine* (kakovost, globina, realnost), ki naj bi bile čim bolj podobne pacientovim izkušnjam, vprašanjem, dilemam, konfliktom in trenutnim življenjskim izzivom.

2. Morda najpomembnejša lastnost ZF je, da *močno nagovori nzv. v nas* (individualno in kolektivno), s čimer lahko sprosti številne potlačene spomine, emocije, simptome, odpore, tr., spodbudi sanje in uzaveščanje drugih nzv. vsebin, tudi s pomočjo glasbe.

3. Vzpodbudi in akumulira *močne emocije, katarzo, ter nas globoko emocionalno gane* (jok, žalost, strah, groza, smeh, sreča). "Naloga ZF je vznemirjati in glede na stopnjo vznemirjenosti gledalca, ki jo Baudelaire prepoznava kot zasedbo duše, lahko govorimo o njegovem zdravilnem učinkovanju." (Rutar, 2006) Glasba v filmih je vezni člen do človekovih emocij, zato je dobro, da se jo naučimo slišati.

4. Poleg emocionalnih vsebuje ZF tudi *intelektualno-edukacijske psihološke vsebine*, ki so za nas pomembne: "aha" doživetja, povezovanje s sabo (spominjanje je prva od PA »zdravilne trojice«), spreminjanje stališč oz. življenjskih nazorov ipd.

5. ZF se resnično lahko bere kot *case study* (kot realni primer P na superviziji). To pomeni, da lahko vsaj enega igralca v filmu spremljamo skozi kliničen PT proces – case study.

6. Zadnja in najpomembnejša značilnost procesa gledanja ZF je, da lahko *podelimo* vse, kar je film v nas sprožil, s PT; s tem se začne klasična PT, če je terapevt PA, pa klasična PA.

Preden se posvetimo konkretni uporabi ZF v PA praksi, navajam nekatere pomembne teme v zvezi z zdravilnimi učinki filma in podajam klasifikacijo ZF.

7.1.1 Kako deluje zdravilni film? **Film deluje na naše zavedno in nzv. v štirih fazah:**

1. faza: poistovetenje (identifikacija),
2. faza: očiščenje čustev-duha (katarza),
3. faza: samoopazovanje (introspekcija),
4. faza: sprememba (transformacija).

7.1.3 Selekcija in klasifikacija zdravnih filmov

Selekcija zdravnih filmov

Preden sem začel globlje raziskovati literaturo glede FPA, sem (glede na zgornjih 6 kriterijev) tvoril osnovni nabor filmov za zdravilni seznam. Zbral sem jih 60. Za poglobitev snovi mag. naloge sem bral strokovne knjige in PA članke na www.pep-web.org in bil pozitivno presenečen ob ugotovitvi, da je za več kot pol filmov iz mojega nabora (34 filmov) že napisana PA recenzija filma. V mag. nalogi sem seznam še razširil na 113 ZF, ki so uporabni v FT/FPA.

Zakaj sem izbral ravno te in jih označil za "zdravilne"? Trenutno (status dec. 2012) obstaja cca 450 filmov s fokusom na psihiatrijo, PA, PT, klinično diagnostiko ipd. Iz osnovnega nabora cca 250 filmov sem po kritičnem ogledu in temeljitem premisleku (glede na vse zgoraj napisano) izbral teh 113. Večina filmov je ameriške produkcije, dodal sem tudi nekaj nepogrešljivih evropskih filmov.

Klasifikacija zdravnih filmov

Pri klasifikaciji ZF sem izoblikoval pet osnovnih kategorij, v katere je možno razvrstiti večino obstoječih filmov z zdravilnim potencialom:

1. KOMEDIJE O PSIHOANALIZI IN Z NJO POVEZANIMI TEMAMI – LET'S START THE PARTY
2. NEPOGREŠLJIVO DOBRI FILMI O PA, PT, PSIHIATRIJI – MUST SEE
3. OSTALI NEPOGREŠLJIVI FILMI ZA PSIHOTERAPEVTE – HIGHLY RECOMMENDED
4. RAZPOLOŽENJSKE MOTNJE, OSEBNOSTNE MOTNJE, BORDER LINE IN PSIHOZE V FILMIH – CAN'T DO WITHOUT
5. EROTIČNI TR. P IN KONTRATRANSFER ŽENSKIH IN MOŠKIH PT V FILMIH – NEVER USE

Filmi so klasificirani na naslednji način: zaporedna številka, originalen naslov, leto izdelave, glavni igralci, režiser in Imdb rating. Želel sem dodati še avtorja glasbe, saj je ta komponenta izrednega pomena pri filmu, toda ob tem so se pojavile težave: ponekod prevzame izdelavo glasbe filmski komponist, ki je v celoti odgovoren za glasbo, drugje je komponistov več, včasih filmi uporabljajo že posnete skladbe (ne uporabljajo avtorske glasbe), nekateri vsebujejo kombinacije vsega, ponekod je samo main music score, pri drugih gre za kombinacijo klasike, rocka, popa, številnih avtorjev in interpretov, kar pomeni – preveč imen. Zato sem se moral žal odločiti, da avtorja/ev glasbe ne bom izpostavljajal.

Ker sem v poglavju 3.3.1 pisal o vplivu smeha na duševno zdravje, sem klasifikacijo začel s komedijami; preko smeha se najlažje nalezemo novega znanja in dobimo vpogled v lastno duševnost, saj ta pristop najmanj boli. Verjetno takrat najlažje popustijo naši ZOM in odpori. Kot pravi Freud, se na koncu vedno smejimo – samemu sebi in iz sebe, pa če se tega zavedamo ali ne.

7.1.4 SEZNAM ZDRAVILNIH FILMOV, UPORABNIH ZA FILMOTERAPIJO / FILMOPSIHOA. V PSIHOTERAPIJI PO KLASIFIKACIJI

Kjer članek obstaja, so pri nekaterih ZF v krepki pisavi dodane še PA recenzije filmov uglednih PA strokovnjakov iz svetovnih PA publikacij. Vir: Pep-web Vir rating: <http://www.imdb.com/>

Št.	1. KOMEDIJE O PSIHOANALIZI IN Z NJO POVEZANIMI TEMAMI - LET'S START THE PARTY	Imdb rating
1	WHAT ABOUT BOB? (1991). Bill Murray, Richard Dreyfuss, Julie Hagerty. R: Frank Oz	6,8/10
2	ANALYZE THIS. (1999). Robert De Niro, Billy Crystal, Lisa Kudrow. R: Harold Ramis Mott, G. (2000). Analyze This. <i>Psychoanal. Rev.</i>, 87:305-308	6,6/10
3	ANALYZE THAT. (2002). Robert De Niro, Billy Crystal, Lisa Kudrow. R: Harold Ramis Gabbard, G.O. (2001). The Impact of Psychoanalysis on the American Cinema. <i>Annu. Psychoanal.</i>, 29:237-246	5,7/10

4	ANGER MANAGEMENT. (2003). Jack Nicholson, Adam Sandler. R: Peter Segal	6,1/10
5	MUMFORD. (1999). Loren Dean, Hope Davis, Jason Lee. R: Lawrence Kasdan	6,7/10
6	PRIME. (2005.) Uma Thurman, Meryl Streep, Bryan Greenberg. R: Ben Younger	6,2/10
7	ME, MYSELF & IRENE. (2000). Jim Carrey, Renée Zellweger, Anthony Anderson. R: Bobby Farrelly	6,4/10
8	PATCH ADAMS. (1998). Robin Williams, Daniel London, Monica Potter. R: Tom Shadyac	6,3/10
9	HISTERIJA. (2011). Hugh Dancy, Maggie Gyllenhaal, Felicity Jones, Rupert Everett. R: Tanya Wexler	6,7/10
10	HAROLD AND MAUDE. (1971). Ruth Gordon, Bud Cort, Vivian Pickles. R: Hal Ashby Gartner, R.B. (1999). Cinematic Depictions of Boyhood Sexual Victimization. <i>Gender and Psychoanal.</i>, 4:253-289, in Newman, K. (1978). Movies in the Seventies. <i>Annu. Psychoanal.</i>, 6:429-441	8,0/10
11	THE TREATMENT. (2006). Chris Eigeman, Ian Holm, Famke Janssen. R: Oren Rudavsky Bemporad, J. (2008). <i>The Treatment</i>, New Yorker Films Release, 2006. <i>J. Am. Acad. Psychoanal. Dyn. Psychiatr.</i>, 36:375-377	5,8/10

Št.	2. NEPOGREŠLJIVO DOBRI FILMI O PA, PT, PSIHIATRIJI - MUST SEE	Imdb rating
12	SPELLBOUND. (1945). Ingrid Bergman, Gregory Peck. R: Alfred Hitchcock Brandell, J.R. (2004). Eighty Years of Dream Sequences: A Cinematic Journey Down Freud's "Royal Road". <i>Amer. Imago</i>, 61:59-76	7,6/10
13	FREUD: THE SECRET PASSION. (1962). Montgomery Clift, Susannah York. R: John Huston	7,1/10
14	PSIHO. (1960). Anthony Perkins, Janet Leigh. R: Alfred Hitchcock Chankin, D.O. (1989). The Freud Scenario. Jean-Paul Sartre. Chicago: University of Chicago. <i>Psychoanal. Rev.</i>, 76:134-136	8,6/10
15	VERTIGO. (1958). James Stewart, Kim Novak. R: Alfred Hitchcock Berman, E. (1997). Hitchcock's Vertigo: The Collapse Of A Rescue Fantasy. <i>Int. J. Psycho-Anal.</i>, 78:975-988	8,5/10
16	A DANGEROUS METHOD. (2011). Viggo Mortensen, Michael Fassbender, K. Knightley. R: David Cronenberg Aguayo, J. (2013). Freud, Jung, Sabina Spielrein and the countertransference: David Cronenbergs. <i>Int. J. Psycho-Anal.</i>, 94:169-178. Heuer, G.M. (2012). 'Soul Murder' and 'The Birth of Intersubjectivity' in David Cronenbergs A Dangerous Method <i>J. Anal. Psychol.</i>, 57:667-678	6,5/10
17	WHEN NIETZSCHE WEPT. (2007). Armand Assante, Ben Cross, Katheryn Winnick. R: Pinchas Perry	6,1/10
18	ONE FLEW OVER THE CUCKOO'S NEST. (1975). Jack Nicholson. R: M. Forman Gabbard, G.O. (2001). The Impact of Psychoanalysis on the American Cinema. <i>Annu. Psychoanal.</i>, 29:237-246 Williams, J.C. (1979). The Dynamics of the Political Movie. <i>Psychoanal. Contemp. Thought</i>, 2:593-625	8,8/10
19	GOOD WILL HUNTING. (1997). Robin Williams, Matt Damon. R: Gus Van Sant Roth, B.E. (1998). A Boston Fable. <i>Psychoanal. Rev.</i>, 85:797-800	8,2/10
20	ANTWONE FISHER. (2003). Denzel Washington, Derek Luke. R: Denzel Washington Javanbakht, A. (2008). Movies and Mental Illness: Using Films to Understand Psychopathology, by Danny Wedding, Marry Ann Boyd, and Ryan M. Niemiec. Hogrefe and Huber Publishers, 2005. <i>J. Amer. Acad. Psychoanal.</i>, 36:580-583	7,1/10
21	INSTINCT. (1999). Anthony Hopkins, Cuba Gooding Jr., Donald Sutherland. R: Jon Turteltaub	6,3/10
22	MR. JONES. (1993). Richard Gere, Lenna Olin. R: Mike Figgis Gabbard, G.O. (1994). Mr. Jones: Déja Vu All Over Again. <i>Psychoanal. Rev.</i>, 81:336-339	5,5/10
23	LOVESICK. (1983). Dudley Moore, Elizabeth McGovern. R: Marshall Brickman Gabbard, G.O., Gabbard, K. (1985). Countertransference In The Movies. <i>Psychoanal. Rev.</i>, 72:171-184	4,7/10
24	STILL OF THE NIGHT. (1982). Roy Scheider, Meryl Streep, Jessica Tandy. R: Robert Benton	6/10
25	FINAL ANALYSYIS. (1992). Richard Gere, Kim Basinger, Uma Thurman. R: Phil Joanou	5,6/10
26	THE MAN WHO LOVED WOMEN. (1983). Burt Reynolds, Julie Andrews and Kim Basinger. R: Blake Edwards Gabbard, G.O., Gabbard, K. (1989). The Female Psychoanalyst in the Movies. <i>J. Amer. Psychoanal. Assn.</i>, 37:1031-1049	4,9/10
27	ORDINARY PEOPLE. (1980). Donald Sutherland, Mary T. Moore, Judd Hirsch, Timothy Hutton. R: Robert Redford Miller, F.C. (2011). Adolescent Transition: Ordinary People (1980), Fly Away Home (1996). <i>Am.</i>	7,8/10

	J. Psychoanal., 71:94-109	
28	LA STANZA DEL FIGLIO. (2001). N. Moretti, Laura Morante, Jasmine Trinca. R: Nanni Moretti	7,3/10
29	AWAKENINGS. (1990). Robert De Niro, Robin Williams, Julie Kavner. R: Penny Marshall	7,6/10
30	DON JUAN DEMARCO. (1995). Johnny Depp, Marlon Brando, Faye Dunaway. R: Jeremy Leven Kaufman, W. (2004). The Reparation of Don Juan. Free Associations, 11A:1-16	6,6/10
31	SCHRINK. (2009). Kevin Spacey, Mark Webber, Keke Palmer. R: Jonas Pate	6,6/10
32	NELL. (1994). Jodie Foster, Liam Neeson. R: Michael Apted Nell, Jodie Foster, Eigen, M. (1996). Nell. Psychoanal. Rev., 83:948-952	6,3/10
33	I NEVER PROMISED YOU A ROSE GARDEN. (1977). Kathleen Quinlan, Bibi Andersson. R: Anthony Page	6,3/10
34	MURMOR OF THE HEART. Le souffle au cœur. (1971). Lea Massari, Benoît Ferreux. R: Louis Malle Gabbard, G.O., Twemlow, S.W. (1994). The Role of Mother-Son Incest in the Pathogenes. J. Amer. Psychoanal. Assn., 42:171-189	7,7/10

Št.	3. OSTALI NEPOGREŠLJIVI FILMI ZA PSIHOTERAPEVTE – HIGHLY RECOMENDED	Imdb rating
35	CHARACTER. (1997). Fedja van Huêt, Jan Declair, Betty Schuurman. R: Mike Van Diem Ruskin, R. and Dancyger, K. (2006). Character. <i>Can. J. Psychoanal.</i> , 14:306-321	7,6/10
36	KINSEY. (2004). Liam Neeson, Laura Linney. R: Bill Condon	7,1/10
37	THE REMAININGS OF THE DAY. (1993). Anthony Hopkins, Emma Thompson. R: James Ivory Zeul, M. (1999). The Remains of the Day. Int. J. Psycho-Anal., 80:629-630	7,9/10
38	FIGHT CLUB. Klub golih pesti. (1999). Brad Pitt, Edvard Norton. R: David Fincher Bernstein, J.W. (2002). Film Review Essay: Fight Club. Int. J. Psycho-Anal., 83:1191-1199	8,9/10
39	PRIMAL FEAR. (1996). Richard Gere, Edvard Norton, Laura Liney. R: Gregory Hoblit	7,6/10
40	THE SIXTH SENSE. (1999). Bruce Willis, Haley Joel Osment. R: M. Night Shyamalan Marty, F. (2002). Tell Me Who is Haunting You and I'll Tell You Who You Are. A Reading of the film Sixth Sense dir. M. Night Shyamalan (1999). Am. J. Psychoanal., 62:301-305 Ringstrom, P.A. (2001). The Sixth Sense. Int. J. Psycho-Anal., 82:393-395	8,2/10
41	THE VILLAGE. (2004). Joaquin Phoenix, Adrian Brody, William Hurt. R: M. Night Shyamalan	6,5/10
42	DONT SAY A WORD. (1999). Michael Douglas, Brittany Murphy. R: Gary Felder	6,1/10
43	GOTHICA. (2003). Halle Berry, Penelope Cruz, Robert Downey Jr.. R: Mathiew Kassovitz	5,7/10
44	TRANSAMERICA. (2005). Felicity Huffman, Kevin Zegers. R: Donald Tucker	7,4/10
45	SHUTTER ISLAND. (2010). Leonardo Di Caprio, Mark Ruffalo. R: Martin Scorsese Clarke, G. (2012). Failures of the 'Moral Defence' In the Films Shutter Island, Inception and Memento: Narcissism or Schizoid Personality Disorder? Int. J. Psycho-Anal., 93:203-218.	8,0/10
46	THE AVIATOR. (2004). Leonardo Di Caprio, Cate Blanchett, Kate Beckinsale. R: Martin Scorsese	7,5/10
47	INCEPTION. (2010). Leonardo Di Caprio, Ken Watanabe. R: Christopher Nolan Clarke, G. (2012). Failures of the 'Moral Defence' In the Films Shutter Island, Incept... Int. J. Psycho-Anal., 93:203-218	8,8/10
48	KINGS SPEECH. (2010). Colin Firth, Geoffrey Rush. R: Tom Hooper	8,1/10
49	UN CHIEN ANDALOU. (1929). Simone Mareuil, Pierre Batcheff, Buñuel. R: Luis Buñuel	7,9/10
50	EYES WIDE SHUT. (1999). Tom Cruise, Nicole Kidman. R: Stanley Kubrick Cocks, G. (2003). Stanley Kubrick's Dream Machine: Psychoanalysis, Film, and History. Ann. Psychoanal., 31:35-45 Danckwardt, J.F. (2007). From Dream story (Schnitzler) to Eyes wide shut (Kubrick). Int. J. Psycho-Anal., 88:735-751 Mott, G. (2000). Eyes Wide Shut. Psychoanal. Rev., 87:137-143 Kubrick, S., Lombardi, R. (2004). Stanley Kubrick's swan song: Eyes wide shut. Int. J. Psycho-Anal., 85:209-218	7,2/10
51	ETERNAL SUNSHINE OF THE SPOTLESS MIND. (2004). Jim Carrey, Kate Winslet. R: Michel Gondry Gondry, M. (2007). The Return of the Erased: Memory and Forgetfulness in Eternal Sunshine of the spotless mind Int. J. Psycho-Anal., 88:1071-1082	8,4/10
52	MATRIX 1. (1999). Keanu Reeves, Laurence Fishburne, Carrie-Anne Moss. R: Andy, Lana Wachowski	8,7/10
53	DAS EXPERIMENT. (2001). Moritz Bleibtreu, Christian Berkel, Andrea Sawitzki. R: Oliver Hirschbiegel	7,8/10
54	THE EXPERIMENT. (Remake 2010). Adrien Brody, Forest Whitaker, Maggie Grace. R: Paul Scheuring	6,3/10
55	AS GOOD AS IT GETS. (1997). Jack Nicholson, Helen Hunt. R: James L. Brooks Garfinkle, E. (2004). Random Acts of Kindness: Butterfly Effects in As Good as It Gets.	7,7/10

	Canadian J. Psychoanal., 12:103-114	
56	DOLORES CLAIBORNE. (1995). Kathy Bates, Jennifer Jason Leigh. R: Taylor Hackford. Wrye, H.K. (1997). Projections Of Domestic Violence And Erotic Terror On The Film Screen. Psychoanal. Rev., 84:681-699	7,2/10
57	BLACK SNAKE MOAN. (2006). Samuel L. Jackson, Christina Ricci, Justin Timberlake. R: Craig Brewer	7,0/10
58	AFFLICTION. (1997). Nick Nolte, Sissy Spacek, James Coburn, Willem Dafoe. R: Paul Schrader	6,9/10
59	REQUIEM FOR A DREAM. (2000). Ellen Burstyn, Jared Leto, Jennifer Connelly. R: Darren Aronofsky Gullette, M.M. (2000). Wicked Powerful: The Postmaternal in Contemporary Film and Psychoanalytic Theory. Gender and Psychoanalysis, 5:107-139	8,4/10
60	TRADE. (2007). Kevin Kline, Cesar Ramos, Paulina Gaitán, Alicja Bachleda-Curus. R: Marco Kreuzpaintner	7,4/10
61	TRAFFIC. (2000). Michael Douglas, Don Cheadle, Benicio del Toro, Dennis Quaid, Catherine Zeta-Jones. R: Steven Soderbergh	7,7/10
62	THE ACCUSED. (1988). Kelly McGillis, Jodie Foster. R: Jonathan Kaplan Gabbard, K. (1994). Bad Girls. Psychoanal. Rev., 81:763-766	7,0/10
63	BOYS DON'T CRY. (1999). Hilary Swank, Chloë Sevigny, Peter Sarsgaard. R: Kimberly Peirce Gonzalez, F. (2004). Boys Don't Cry Directed by Kimberley Peirce Produced by Fox Searchlight Pictures. Fort Da, 10A:74-79	7,5/10
64	ANGEL-A. (2005). Jamel Debbouze, Rie Rasmussen. R: Luc Besson.	6,9/10
65	OPEN HEARTS. (2002). Mads Mikkelsen, Nikolaj Lie Kaas, Sonja Richter. R: Susanne Bier	7,6/10
66	THE EIGHT DAY. (1996). Daniel Auteuil, Pascal Duquenne. R: Jaco Van Dormael	7,3/10
67	BEYOND SILENCE. (1996). Sylvie Testud, Howie Seago, Emmanuelle Laborit. R: Caroline Link	7,0/10
67	ELLING. (2001). Per Christian Ellefsen, Sven Nordin. R: Petter Næss	7,5/10
68	BILLY ELLIOT. (2000). Jamie Bell, Julie Walters, Gary Lewis. R: Stephen Daldry Elise, D. (2001). From the Same Planet. Psychoanal. Dial., 11:561-570	7,6/10
69	WHALE RIDER. (2002). Keisha Castle-Hughes, Rawiri Paratene. R: Niki Caro	7,6/10
70	MAR ADENTRO. (2004). Javier Bardem, Belén Rueda. R: Alejandro Amenábar	8,0/10
71	BAD EDUCATION. (2004). Gael García Bernal, Fele Martínez. R: Pedro Almodóvar Almodóvar, P., Yanof, J.A. (2005). Perversion in La mala educación [Bad education] (2004). Int. J. Psycho-Anal., 86:1715-17	7,4/10
72	EVIL. (2003). Andreas Wilson, Henrik Lundström. R: Mikael Håfström	7,7/10
73	HILARY AND JACKIE. (1998). Emily Watson, Rachel Griffiths. R: Anand Tucker Stein, A. (2000). The Cello Bow as Magic Wand. Psychoanal. Rev., 87:717-726	7,1/10
74	MEETING VENUS. (1991). Glenn Close, Niels Arestrup, Marián Labuda. R: István Szabó Schwartzman, G. (2009). Meeting Venus: A Film about Passion, and the Outsider. Int. Forum Psychoanal., 18:189-193	6,6/10
75	AUGUST RUSH. (2007). Freddie Highmore, Keri Russell. R: Kirsten Sheridan	7,4/10
76	VIOLA DI MARE. (2009). Valeria Solarino, Isabella Ragonese. R: Donatella Maiorca	6,5/10
77	HABLE CON ELLA. (2002). Javier Cámara, Darío Grandinetti, Leonor Watling. R: Pedro Almodovar Almodovar, P., Lichtenstein, D. (2005). Hable con ella [Talk to her]. Int. J. Psycho-Anal., 86:905-914 Sjödín, C. (2003). Reports and Brief Communications: A psychoanalyst's reflections on Amoldovars film "Talk to her". Scand. Psychoanal. Rev., 26:163-169	8,0/10
78	TAXI DRIVER. (1976). Robert De Niro, Jodie Foster. R: Martin Scorsese Yates, C. (2011). Reviews and Their Uses as Affective Texts: Viewing Scorsese, US. 1976). Free Associations, 12:96-115	8,5/10
79	CINEMA PARADISO. (1988). Philippe Noiret, Salvatore Cascio, M. Leonardi. R: Giuseppe Tornatore	8,4/10
80	IL POSTINO. (1994). Massimo Troisi, Philippe Noiret, Maria Grazia Cucinotta. R: Michael Radford Lawrence, A. (1996). Il Postino. Psychoanal. Rev., 83:630-633 Sabbadini, A. (1998). Letters, Words and Metaphors: A Psychoanalytic Reading of Michael Radford's Il Postino. Int. J. Psycho-Anal., 79:609-611	7,6/10
81	MALENA. (2000). Monica Bellucci, Giuseppe Sulfaro. R: Giuseppe Tornatore. M: Ennio Morricone	7,4/10
82	THE CRIMSON WING: MYSTERY OF THE FLAMINGOS. (2009). R: Matthew Aeberhard, Leander	7,0/10
83	INCENDIES. (2010). Mustafa Kamel, Mélissa Désormeaux-Poulin, Maxim Gaudette. R: Denis Villeneuve.	8,1/10
84	FUGITIVE PIECES. (2007). Stiphen Dillane, Rade Šerbedžija. R: Jeremy Podeswa	6,9/10
85	INTOUCHABLES. (2011). François Cluzet, Omar Sy. R: Olivier Nakache in Eric Toledano	8,5/10

86	JAGTEN. (2012). Mads Mikkelsen, Thomas Bo Larsen, Annika Wedderkopp. R: Thomas Vinterberg	8,2/10
87	THE SESSIONS. (2012). John Hawkes, Helen Hunt, William H. Macy. R: Ben Lewin	7,2/10

Št.	4. RAZPOLOŽENJSKE MOTNJE, OSEBNOSTNE MOTNJE, BORDER LINE IN PSIHOZE V FILMIH - CAN'T DO WITHOUT	Imdb rating
88	GIA. (1998). Angelina Jolie, Faye Dunaway. R: Michael Cristofer	6,8/10
89	HELLEN. (2009). Ashley Judd, Goran Višnjič. R: Sandra Nettelbeck	5,9/10
90	THE BEWER. (2011). Mel Gibson, Jodie Foster. R: Jodie Foster	6,6/10
91	MELANCHOLIA. (2011). Kirsten Dunst, Charlotte Gainsbourg, Alexander Skarsgård, Kiefer Sutherland. R: Lars von Trier Borden, D.M. (2013). Melancholia directed by Lars von Trier (Denmark) Zentropa: 2011, 136 minutes: Cosmi... Fort Da, 19:99-105 Harasemovitch, J.C. (2013). Melancholy — Genius and Insanity in the Western World. Fort Da, 19:131-140 Mallouh, C. (2013). Melancholia and The Sacrifice: The Dead Mother and the Shadow of Death. Fort Da, 19:119-128 Sailers, C. (2013). What Does the Subject Know? — Some Notes on Melancholia. Fort Da, 19:112-119	7,1/10
92	BLACK SWAN. (2010). Natalie Portman, Vincent Cassel, Mila Kunis. R: Darren Aronofsky	8,1/10
93	FATAL ATRACTION. (1987). Michael Douglas, Glenn Close. R: Adrian Lane Kales, E.F. (2003). Body double as body politic: Psychosocial myth and cultural binary Fatal Attraction. Int. J. Psycho-Anal., 84:1631-1637 Gabbard, K., Gabbard, L.O. (1993). Phallic Women in the Contemporary Cinema. Am. Imago, 50:421-439 Springer, A. (1996). Female perversion: scenes and strategies in analysis and culture. J. Anal. Psychol., 41:325-338	6,8/10
94	BASIC INSTINCT. (1992). Michael Douglas. Sharon Stone. R: Paul Verhoven Richards, A.K. (1998). Woman as Medusa in Basic Instinct. Psychoanal. Inq., 18:269-280	6,9/10
95	SWIMFAN. (2003). Jesse Bradford, Erica Cristansen. R: John Polson.	4,7/10
96	AMERICAN PSYCHO. (2000). Christian Bale, Reese Witherspoon. R: Mary Harron	7,6/10
97	GIRL INTERRUPTED. (2000). Winona Rider, Angelina Jolie. R: James Mangold.	7,2/10
98	THE HOURS. (2002). Merly Streep, Julianne Moore, Nicole Kidman. R: Stephen Daldry Charles, M. (2004). The Hours: Between Safety and Servitude. Am. J. Psychoanal., 64:305-319 Sheehan, M. (2004). The Hours: The 'as-if' personality and problems of loving. J. Anal. Psychol., 49:413-420	7,5/10
99	PLAY MISTY FOR ME. (1971). Clint Eastwood, Jessica Walter. R: Clint Eastwood. Eastwood, C., McGinley, E., Sabbadini, A. (2006). Play Misty for Me (1971): The Perversion of Love Int. J. Psycho-Anal., 87:589-597	7,0/10
100	PIANO TEACHER. (2001). Isabelle Huppert, Benoit Magimel. R: Michael Haneke Christian, C. (2009). The Piano Teacher: A Case Study in Perversion and Sadomasochism. Psychoanal. Rev., 96:769-784	7,3/10
101	BASIC INSTINCT 2. (2006). Sharon Stone, David Morrissey. R: Michael Caton Jones	4,0/10
102	SHINE, Sijaj. (1996). Geoffrey Rush, Lynn Readgraave. R.: Scott Hicks Roth, B.E. (1998). Shine: The Outsider Musician. Psychoanal. Rev., 85:453-457	7,6/10
103	A BEAUTIFUL MIND. (2001). Russel Crowe, Jennifer Connelly. R: R. Howard Charles, M. (2003). A Beautiful Mind. Am. J. Psychoanal., 63:21-37.	8,1/10
104	PROZAC NATION. (2001). Christina Ricci, Jasson Biggs, Anne Heche. R.: Erik Skjoldbjærg	6,1/10
105	VICKY CRISTINA BARCELONA. Ljubezen v Barceloni. (2008). Scarlett Johansson, Rebecca Hall, Javier Bardem, Penelope Cruz. R: Woody Allen	7,2/10
106	RESERVOIR DOGS. (1992). Harvey Keitel, Tim Roth, Chris Penn, Steve Buscemi. R: Q. Tarantino Harris, A. (1997). 'Ah Doctor, Is There Nothin' I Can Take?': A Review Of Reservoir Dogs. Int. J. Psycho-Anal., 78:1235-1238 Ross, D.R., Favero, M. (2002). The Experience of Borderline Phenomena through Cinema: Quentin Tarantino's Reservoir Dogs, True Romance, and Pulp Fiction. J. Amer. Acad. Psychoanal., 30:489-507	8,4/10
107	DAVID AND LISA. (1962). Keir Dullea, Janet Margolin, Howard Da Silva. R: Frenk Pery Brandell, J.R. (2004). Eighty Years of Dream Sequences: A Cinematic Journey Down Freud's 'Royal Road'. Am. Imago, 61:59-76	7,3/10
108	BREAKING WAWES. (1996). Emily Watson, Stellan Skarsgård. R: Lars von Trier Larson, B. (1997). Remarks on the psychoanalytic frame with the movie Breaking the Waves. Scand. Psychoanal. Rev., 20:244-250 Sjödin, C. (2003). The Significance of Belief for Psychoanalysis: A Discussion Based on Lars	7,8/10

	von Trier's film 'Breaking the Waves' <i>Int. Forum Psychoanal.</i>, 12:44-52	
109	LEAVING LAS VEGAS. (1995). Nicolas Cage, Elisabeth Shue. R: Mike Figgis Conley, T. (1996). Not Leaving Las Vegas. <i>Psychoanal. Rev.</i>, 83:621-625	7,6/10
110	MEPHISTO. (1981). Klaus Maria Brandauer, Krystyna Janda. R: István Szabó Bouchard, M. (2002). Mephisto against Hamlet: The Internal Tyranny and Seduction of Prim. <i>Canadian J. Psychoanal.</i>, 10:91-114	7,7/10
111	MARY AND MAX. (2009). Toni Collette, Philip Seymour Hoffman. R: Adam Elliot. Animirani film	8,1/10
112	WE NEED TO TALK ABOUT KEVIN. (2011). Tilda Swinton, John C. Reilly, R: Lynne Ramsay Stuart, J. (2012). The Monster Within: The Hidden Side of Motherhood. By Barbara Almond. Berkeley, CA: University of California Press, 2010. 296 pp.. <i>Psychoanal Q.</i>, 81:1007-1019	7,5/10
113	GEGEN DIE WAND. (2004). Birol Ünel, Sibel Kekilli. R: Fatih Akin	7,9/10

Št.	5. EROTIČNI TR. P IN KONTRATRANSFER ŽENSKIH IN MOŠKIH PT V FILMIH – NEVER USE (IZ ZGORAJ ŽE OMENJENIH FILMOV)	Imdb Rating
1	SPELLBOUND. (1945). Ingrid Bergman, Gregory Peck. R: Alfred Hitchcock	7,6/10
2	A DANGEROUS METHOD. (2011). Viggo Mortensen, Michael Fassbender, K. Knightley. R: David Cronenberg	6,5/10
3	MR. JONES. (1993). Richard Gere, Lenna Olin. R: Mike Figgis	5,5/10
4	BASIC INSTINCT 2. (2006). Sharon Stone, David Morrissey. R: Michael Caton Jones	4,0/10
5	LOVESICK. (1983). Dudley Moore, Elizabeth McGovern. R: Marshall Brickman	4,7/10
6	STILL OF THE NIGHT. (1982). Roy Scheider, Meryl Streep, Jessica Tandy. R: Robert Benton	6,0/10
7	FINAL ANALYSIS. (1992). Richard Gere, Kim Basinger and Uma Thurman. R: Phil Joanou	5,6/10
8	THE MAN WHO LOVED WOMEN. (1983). Burt Reynolds, Julie Andrews, Kim Basinger. R: Blake Edwards	4,9/10
9	12 MONKEYS. (1995). Bruce Willis, Madeleine Stowe, Brad Pitt. R: Terry Gilliam	8,1/10
10	THE SESSIONS. (2012). John Hawkes, Helen Hunt, William H. Macy. R: Ben Lewin	7,2/10

Zgoraj opisana metoda dela FPA, v nadaljevanju predstavljena FT obrazec ter seznam zdravilnih filmov, uporabnih za FT v PT, so avtorsko zaščiteni (Damijan Sever, 2010[©]), to troje je izključno last avtorja programa. Prepovedano je vsakršno kopiranje, razmnoževanje in uporabljanje delov naloge v javne namene brez pisnega dovoljenja avtorja programa. Dovoljeno ga je uporabljati individualno za različne vrste dela na sebi, toda pri tem mora ostati FT obrazec v prvotni obliki. Za predstavitev ali uporabo programa v klinične namene je potrebno kontaktirati avtorja.

8 RAZISKAVA – FILMOTERAPEVTSKI / FILMOANALITSKI PRAKTIKUM

Osrednji del naloge predstavlja opis raziskave - FT/FPA praktikuma, brez katerega naloga ne bi mogla obstajati. Na začetku je bilo dosti teorije, dobra ideja in vera, da se bo nekako izšlo, saj sem tehniko uporabljal že mnogo let individualno na sebi in pridobil izkušnje, da deluje. Zaradi ljubezni do glasbe, filma in PA sem želel združiti ta področja in oblikovala se je tema naloge, vzpostavitev FT/FPA praktikuma pa je dopolnila teorijo s prakso in hkrati potrdila izhodiščno raziskovalno hipotezo, o čemer bom pisal v 9. poglavju.

FT/FPA praktikum vključuje opis FT obrazca, ki ga P uporabijo za poročilo, analizo in psihološko oceno filma, navedeni so kriteriji za izbiro udeležencev, predstavljen je sam postopek raziskave in dodanih šest primerov FPA (case study), ki prikazujejo zdravilne učinke FPA pri sodelujočih P.

8.1 FILMOTERAPEVTSKI OBRAZEC: POROČILO, ANALIZA IN PSIHOLOŠKA OCENA FILMA

Kdor želi res poglobljeno delati na sebi s pomočjo filma, potrebuje zapis informacij, ki jih film nudi; to je možno temeljito storiti šele po tem, ko se naučimo brati in slišati filme, čemur sem se posvečal v prvem delu naloge. "Terapevti svetujejo, da je med filmom dobro opazovati in si zapisati, kaj nam je bilo všeč in kaj ne, ter kateri značaji (karakterji) oziroma prizori so nas še posebej privlačili oziroma odbijali." (http://www.siol.net/scena/film/fokus/2011/06/filmi_na_recept.aspx)

Z željo poenotiti način, kako lahko P zapisujejo dogajanje ob FT ogledu priporočenih filmov, sem sestavil FT obrazec (zamisel zanj sem dobil na: <http://www2.arnes.si/~pmasne/filmi.doc> – Seznam filmov s psihološko tematiko). Izbrani ZF P gleda s tem obrazcem in pisalom ter si ob prizorih sproti zapisuje asociacije in emocije. Nekateri si film najprej ogledajo v celoti, da ga občutijo brez mentalnih/časovnih barier in prekinitev, in ga šele v drugo analizirajo ter zapisujejo vtise; morda so v tretje še posebej pozorni na glasbo. Včasih je smiselno prevrteti kako sekvenco nazaj za večkratni ponovni ogled in še globlje podoživljanje, mnogi P si radi zapišejo zanje ključne citate iz filma.

FT obrazec je zelo uporaben za bolj poglobljeno gledanje filmov, lahko je osnova za filmsko kritiko, za uporabo doma, v bolnišnicah, knjižnicah, šolah, zavodih, podjetjih ipd., za uporabo filma v klinične namene v PT ordinacijah (individualno ali skupinsko), za edukacijske namene bodočih zdravnikov, psihiatrov, psihologov, PT in verjetno še kje.

Izpolnjevanje FT obrazca se lahko uporablja za individualno in skupinsko FT/FPA. Prvo gledanje filma je običajno namenjeno filmski izpovedi (FI). Preden začnemo gledati film ali po koncu ogleda izpolnimo 1. rubriko OSNOVNI PODATKI O FILMU in morda 2. rubriko PRED OGLEDOM FILMA. Izpolnjujejo se tiste rubrike, ki se P zdijo smiselne in ki jih lahko izpolni. Študentje PT, psihologije in medicine bodo lahko verjetno v celoti izpolnili rubriko 5.2 OPIS GLAVNIH JUNAKOV (DG. OCENA, UPORABA ZOM, PROGNOZA), INDIKACIJE ALI KTRI. ZA PT.

Uporabnike prosim, da se ne prestrašijo številnih rubrik in "ponovnega izpolnjevanja obrazcev", kot da življenje že tako ni dovolj zapleteno. Svetujem jim, naj skrčijo vse pomembne informacije o filmu in svojem doživljanju ob ogledu na dve A4 strani ali več, saj bo "ta material" tako za vedno ostal z njimi in ne bo spolzel iz spomina. Nekateri privrženci FT/FPA si bodo verjetno celo ustvarili filmom namenjen rednik.

Tudi po ogledu filma si je dobro vzeti približno pol ure časa in zabeležiti informacije, ki jih FT obrazec predvideva in jih P ni uspel zapisati med gledanjem filma. Potrebno je le zbrati svoje misli in čustva ter jih

prenesti na papir. Pogosto se zgodi, da P noč po ogledu filma in pisanju zapiskov sanjajo kaj v zvezi s filmom, saj ta močno vzbudi njihove nzv. vsebine.

Ne glede na to, ali FT obrazec izpolnjujejo P na individualni ali skupinski terapiji, od oddaje obrazca naprej poteka klasični PA seting.

FILMOTERAPEVTSKI OBRAZEC

1. OSNOVNI PODATKI O FILMU		Datum ogleda in zap. št. filma:	
Izvirni naslov/Slovenski naslov			
Leto, država nastanka			
Režiser			
Glavni igralci			
Avtor glasbe			
Avtor knjige			
Žanr/Scenarij/Nagrade			
2. PRED OGLEDOM FILMA			
2.1 OCENA FILMSKEGA NAPOVEDNIKA Kako ste doživeli filmski trailer za omenjeni film? Kakšen je bil vaš prvi vtis ob gledanju napovednika?			
2.2 IZGLED DVD OVITKA Kako bi opisali dizajn in vsebino DVD ovitka za omenjeni film?			
2.3 NASLOV FILMA Kakšen pomen ima originalni naslov filma za vas? Ali se vam zdi slo. prevod naslova ustrezen? Kako bi ga prevedli vi?			
3. PRVI VTIS O FILMU Kakšna je vaša prva asociacija? Kakšna čustva ste doživljali ob prvem vtisu?			
4. OCENA FILMA			
4.1 Najpomembnejše ob gledanju filma je ZAPIS PROSTIH ASOCIACIJ IN EMOCIJ. Ob prizorih sproti zapisujte asociacije in emocije. Kakšna čustva ste doživljal ob gledanju filma? NA ZAČETKU: NA SREDINI: OB KONCU FILMA:			
4.2 OPIŠITE ZAČETEK, VRHUNEC IN KONEC FILMA, kot ste jih videli in doživeli vi. ZAČETEK: VRHUNEC: KONEC FILMA:			
4.3 KOMENTAR PRIZORA, KI SE VAM JE NAJBOLJ VTISNIL V SPOMIN Zakaj?			
5. OCENA PSIHOLOŠKE VSEBINE PROTAGONISTOV Katere psihološke vsebine ste zasledili v filmu? Ali so prikazi psiholoških pojavov realistični? Povežite vsebino filma z določeno psihološko/PT teorijo. Kako bi določeno vsebino razložile različne psihološke/PT teorije?			
5.1 OPIS GLAVNIH JUNAKOV (DG. OCENA, UPORABA ZOM, PROGNOZA), INDIKACIJE ALI KTRI ZA PT Psihološko opišite ključne filmske like, razložite njihovo obnašanje, dg., emocije, odločitve ipd. Ali vas je kateri lik posebej pritegnil/odbil in zakaj? 1. 2. 3.			
5.2 OPIS OSTALIH LIKOV (DG. OCENA, UPORABA ZOM, PROGNOZA), INDIKACIJE ALI KTRI ZA PT Psihološko opišite ostale filmske like - podporne vloge, razložite njihovo obnašanje, dg., emocije, odločitve ipd. Ali vas je kateri od stranskih likov posebej pritegnil/odbil in zakaj? 1. 2.			
5.3 SANJE V IN IZVEN FILMA Ali film vsebuje sanjsko sekvenco? Kako je uprizorjena? Ali je razložena? Kako bi jo razložili vi? Kateri ključni simboli nastopajo v sanjah? Ali je ogled filma vplival tudi na vaše sanje? Razložite jih.			
6. NEZAVEDNO V FILMU Ali se pojavi v filmu nezavedno (eksplicitno ali implicitno)? Kje ste ga opazili vi? Kakšen vpliv ima na igralce in zgodbo? Kako bi ga razložili vi?			

7. ZVOK IN GLASBA V FILMU Kaj sporočajo prve filmske slike in pripadajoča glasba? Kdaj ste prvič res "slišali" glasbo v filmu? Kakšno vzdušje ustvarja glasba v filmu? Kje najdete glavno povezavo glasbe in zgodbe? Pojasnite, zakaj in kako je bila glasba (zvok) učinkovita in v kakšnem prizoru? Kakšna čustva ste doživljal ob tem? Kaj sporočajo zadnje filmske note?
8. IZJAVE IZ FILMA
9. SPOROČILO FILMA
10. ZAKLJUČNA OCENA FILMA Prelevite se v filmskega kritika in podajte zaključno oceno filma (od 1 do 5 zvezdic). Kaj vam je bilo v filmu posebej všeč in kaj vas je motilo? Ali bi kaj spremenili, če bi ga režirali vi?

Damijan Sever, 2010^o

Navodila za FT gledanje filma, ki veljajo za individualno in skupinsko filmoterapijo

1. *Izberite si film s SEZNAMA ZDRAVILNIH FILMOV, UPORABNIH ZA FILMOTERAPIJO*, ki vam je najbolj blizu, se vas je najbolj dotaknil, najbolj nagovoril (če se nisva že predhodno dogovorila za določen film).
2. *Film si oglejte*. Hkrati si zapisujte na papir ali v računalnik vse, kar pritegne vaše oko ali uho: barve, oblike, citate, glasbo, pa tudi svoje emocije, zavedno, nezavedno, kje vi vidite nek interes, povezave, humor, poanto, asociacije ipd. Uporabite predpisan način gledanja filma in zapišite rezultat. Verjetno si boste želeli ogledati film vsaj dvakrat in včasih prevrteti kako sceno nazaj.
3. Po koncu filma (lahko že med gledanjem) *povežite napisane vsebine s sabo*, svojim življenjem, delom, odnosi, razmišljanjem, opazovanjem, čutenjem, svojim PT procesom. Napišite vse, kar vam pade na pamet, brez cenzure, kot na PA terapiji. Uredite šele na koncu. Tako lahko nastane več A4 strani vaše filmske izpovedi (FI), ki je pomembnejša od izpolnjevanja FT obrazca. Tudi naslednji dan ali kasneje lahko kaj dodate, saj ima noč svojo moč (nezavedno, sanje, nove povezave).
4. Ko ste zapisali filmsko izpoved, *izpolnite FILMOTERAPEVTSKI OBRAZEC* (ali obratno). Ni potrebno izpolnjevati vsega, samo tisto, kar vas zanima in zmorete ali želite izpolniti. Razpredelnice v FT obrazcu (1 do 10) lahko po višini na ekranu poljubno razširjate. Napišite vse, kar vam pade na pamet o določeni kategoriji. Tudi izpolnjen FT obrazec je lahko na več straneh. Tukaj boste dobili še nekaj dodatnih prebliskov glede vaše filmske izpovedi. Tisti, ki ste najprej izpolnili FT obrazec, vam je ta zagotovo dal ideje za bolj poglobljeno gledanje filma, kar lahko ima določeno prednost. Lahko pa je tudi pomanjkljivost, ker vas nekako ukalupi in omeji v vašem osebnem načinu gledanja in zapisovanja filmov. Osebo mi je bližje, da najprej napišem FI in potem izpolnim FT obrazec.
5. *Pošljite mi oba izdelka*: svojo filmsko izpoved in izpolnjen FT obrazec. FI je obvezni del FPA za razliko od FT obrazca. S tem mi tudi dovoljujete, da uporabim vaš izdelek v mag. nalogi. Seveda vas ščiti PT dogovor o diskretnosti in zaupljivosti vseh navedenih informacij. Podatke o vas osebno (mesto, spol, poklic, število otrok, vse, po čemer bi vas lahko prepoznali) ter vse akterje v izpovedi lahko imensko že sami zakrijete oz. jim podelite izmišljeno ime (alias). Najpomembnejše je, da vas ne prepozna "naključni bralec" in da se akterji v vaših zgodbah ne prepoznajo, če bodo "slučajno" brali to nalogo.
6. Jaz bom vašo izpoved (verzijo 1, ki mi jo boste poslali po mailu) prebral in vam morda postavil kako vprašanje, odebil kakšno besedo, si želel dodatno pojasnilo, *kaj interveniral, interpretiral*, še bolje skril vašo identiteto v izpovedi in podobno. To predelano verzijo 2 vam pošljem nazaj v ponovno branje. Če boste želeli kaj dodati ali odstraniti, lahko to storite. Zadnjo verzijo vam pošljem v odobritev. Po tem se naše sodelovanje glede FT zaključi z Uradno zahvalo (za tiste, ki ste že zaključili PT pri meni), tisti, ki ste še moji P, pa boste najverjetneje prinesli še kakšno asociacijo na PT.

8.4 KONČNI IZDELKI RAZISKAVE - FILMOTERAPEVTSKEGA/FILMOPSIHOANALITSKEGA PRAKTIKUMA – 6 ŠTUDIJSKIM PRIMEROM (CASE STUDY)

Povabljeni k FT/FPA projektu so v štirih mesecih (v več iteracijah) poslali svoja razmišljanja, doživetja in čustvovanja v zvezi s filmom, ki so si ga ogledali. V izpovedih se zrcali tudi proces, ki se je v preteklosti ali aktualno na terapiji odvijal med nama. FI sem zaradi preobsežnosti gradiva moral nekoliko skrajšati. Vse FI objavljam z dovoljenjem sodelujočih (samo za potrebe mag. naloge). FI zaradi avtentičnosti in unikatnosti izpovedanega materiala ne bodo lektorirane. Vsaka od njih nazorno pokaže, kako se lahko filmske vsebine prepletajo z osebnimi vsebinami, ki postanejo terapevtske (ker je P na PA), in kako je tako sodelovanje oplemenitilo P terapevtski proces ter najin terapevtski odnos.

Raziskava - FT/FPA praktikum vsebuje šest primerov FPA, pri čemer je vrstni red izpovedi v nalogi (case od 1 do 6) ustvarjen glede na zaporednost oddanih izdelkov (prvi P, ki je poslal FI ali FTO, je uvrščen pod pozicijo 1 v nalogi itn.).

CASE STUDY 1: HILARY AND JACKIE. (1998). Emily Watson, Rachel Griffiths. R: Anand Tucker
CASE STUDY 2: GOOD WILL HUNTING. (1997). Robin Williams, Matt Damon. R: Gus Van Sant
CASE STUDY 3: ORDINARY PEOPLE. (1980). Donald Sutherland, Mary T. Moore, Judd Hirsch, Timothy Hutton. R: Robert Redford
CASE STUDY 4: FT OBRAZEC: POROČILO, ANALIZA IN PSIHOLOŠKA OCENA FILMA MR. JONES. (1993). Richard Gere, Lenna Olin. R: Mike Figgis
CASE STUDY 5: AUGUST RUSH. (2007). Freddie Highmore, Keri Russell, J.R.Meyers. R: Kirsten Sheridan
CASE STUDY 6: LA PIANISTE. (2001). Isabelle Huppert, Benoit Magimel. R: Michael Haneke



9 INTERPRETACIJA REZULTATOV RAZISKAVE - FILMOTERAPEVTSKEGA / FILMOPSIHOANALITSKEGA PRAKTIKUMA

Če naj bi določena tehnika veljala za PA, mora vsebovati vsaj delo z odpori, tr. in uzaveščanjem nzv. vsebin. Prisotnost teh zdravnih dejavnikov dokazujejo odlomki iz FI v tem poglavju, pa tudi vse celotne FI. Odlomki, navedeni v tem kontekstu, so zaradi prostorske ekonomizacije izločeni iz objavljenih FI pred tem poglavjem.

Jasno je viden velik prispevek FPA k uzaveščanju nzv. s pomočjo filmske glasbe in njena povezanost z ekspresijo emocij, kar smo teoretično obravnavali v poglavju 4.1.2. Te so bile katarzičnih dimenzij in jih v klasičnem PA setingu ne doživljamo v taki magnitudi ter v tako kratkem času. Tudi stopnja resomatizacije in kratkotrajna povrnitev simptomov sta bili zelo veliki pri treh P, omenjenih v nalogi.

FI kažejo tudi dober, zaupen in varen terapevtski odnos, ki je nujen, da se vsebine takšnih globin pojavijo. Ob intenzivnem doživljanju nzv. vsebin, kakršno ZF definitivno sprožijo, so se nekateri P začasno počutili izgubljeni, dezorientirani, razdraženi, jezni, žalostni ipd. ali so se jim začeli sprožati ZOM, kar so v zaupnem terapevtskem odnosu varno predelali in posledica je bila konstantno napredovanje pri zdravljenju.

Prav tako so se pri 3 P pojavile s filmskimi vsebinami spodbujene sanje.

Torej je v FI vsebovana skoraj celotna PA zdravnica paleta, zaradi česar je FPA tehnika potrjeno učinkovita v kontekstu PA. *To potrjuje moja izhodiščno domnevo, da v nalogi predstavljena tehnika ni samo filmoterapija, ampak filmopsihoanaliza, in da si upravičeno zasluži to ime.* Kar sem potrdil tudi v **H5 V filmskih izpovedih P se pojavijo pomembni analitski dejavniki: odpori, uzaveščanje nezavednih vsebin, transfer, ktr., sanje in drugi.** Prav tako je bila potrjena **glavna hipoteza (H1), da strokovni izbor zdravnih filmov, ki si jih P ogledajo po posebni metodologiji, vpliva na proces PA psihoterapije tako da pospešuje PA zdravljenje.**

V nadaljevanju bom podrobneje interpretiral, kje v FI P so vidni posamezni PA zdravniki dejavniki.

9 INTERPRETACIJA REZULTATOV RAZISKAVE FT / FA 121 PRAKTIKUMA

9.1	Zdravniki psihoanalitski dejavniki v filmopsihoanalitskih izpovedih	121
9.1.1	Odpori	121
9.1.2	Uzaveščanje individualnega in kolektivnega nezavednega	122
9.1.2.1	Uzaveščanje nezavednega s pomočjo glasbe	123
9.1.3	Emocije, katarza	125
9.1.4	Transfer	126
9.1.4.1	Transfer in asociacije na mamo ter druge ženske like	127
9.1.4.2	Transfer in asociacije na očeta ter druge moške like	128
9.1.5	Somatizacija, simptomi, psihosomatika	130
9.1.6	S filmom spodbujene sanje	131
9.1.7	Psihoterapevtski odnos in psihoterapija	132
9.2	Končni utrinki udeležencev raziskave – filmoterapevtskega/ filmopsihoanalitskega praktikuma	133

9.2 Končni utrinki udeležencev raziskave – filmoterapevtskega/filmopsihoanalitskega praktikuma

Preden navedem vtise udeležencev o samem sodelovanju pri FT/FPA praktikumu, naj omenim, da se večkrat na PA pri P pojavijo asociacije iz določenih filmov. Takrat se PA odloči, kaj bo s temi informacijmi, in velja

tudi obratno. Sam izjemoma omenim kak film (ko se mi porodi ideja/asociacija o filmu ob poslušanju P vsebin), toda ko o tem spregovorim, jasno dodam, da to ne sodi v PA zdravljenje. Kaj bo s tem naredil P, prepustim njemu samemu. Naslednje ure sem večinoma prijetno presenečen nad odzivom – nekateri P si film ogledajo in se jim na terapiji odprejo povsem nova poglavja. Rezultati so bili do zdaj večinoma pozitivni in spodbudni.

Nekateri P so že po naravi bolj naklonjeni filmu in normalno je, da to ljubezen do žanra prinesejo tudi na terapijo, če jim je tak način dela blizu. Takšni P so običajno hoteli še več filmskega raziskovanja sebe in so se vedno vrnil s feedbackom, ki je odprl še nepredelane nzv. vsebine. Film lahko torej seže zelo globoko. Nasmejati sem se veliki resnici, ki jo je ubesedila neka P, da je pred spoznavanjem FT gledala filme le za zabavo in preganjanje dolčasa, zdaj pa se ji zdi škoda časa, ki ga je tako nesmiselno porabila.

Tudi FT/FPA praktikum je bil za P pozitivna izkušnja, o čemer pričajo naslednji odlomki iz FI:

Hvala, me veseli, da vam je bila moja filmska izpoved všeč. Ko sem jo drugič brala je bila tudi meni:). Nisem vedla zase, da lahko naenkrat toliko napišem. Mislim, da bom od zdaj naprej vse filme gledala na drugačen način ... Knjige že berem drugače, zanimivo! V končni fazi, super poletna izkušnja!

Uspelo mi je spisati obljubljeni. Verjamem, da bi bistveno bolje napisala pred leti, takrat, ko sem ga prvič videla, vsekakor pa nekatere stvari ne izgubijo na pomenu. Srčna hvala tudi za izpoved, čudim se, kaj vse se je zapisalo izpod mojih prstov ... Upam, da bo tekst uporaben za vaš namen. Hvala vam, da uvajate filmoterapijo in nasploh, ker obstajate.

Zgleda, da noben ni pričakoval kako globoko bo vse skupaj šlo in kakšen projekt bo iz tega izšel. Zdi se mi škoda za vseh teh izpovedi, da jih ne bi izkoristiti še nekje drugje (članek), ampak razumem, da je zadeva občutljiva zaradi zasebnosti. Tudi v mojem primeru. Po drugi strani pa se učinek filmoterapije ne da drugače "dokazati" kot s primeri ...

Tisti vaš odgovor, da je hraniti vse v glavi najbolj varno pa tudi najbolj nevarno mi je res všeč. Mislim, da bom po tej izjavi in po tej filmski izpovedi večkrat pisala. Tako, da se vam za povabilo k filmski izpovedi iskreno zahvaljujem. Veliko sem dobila od tega.

Na začetku mi ni šlo, (odpori). Malo me je bilo strah, nisem vedela ali bom zmoгла, bo dovolj dobro, kako naj se lotim? Potem sem samo asociirala ob filmu što na umu to na drumu (papirju). Bila sem presenečena, kaj vse se mi je zapisalo v tem avtomatskem pisanju. Kar lilo je iz mene. Ponovno sem se srečala s svojimi senčnimi deli zato je bolelo, ampak je bilo zdravilno. Tudi nasmejala sem se iz srca, kot že dolgo ne. V tem stilu bom nadaljevala gledanje filmov, zdaj nočem več nazaj (imam že partnerja v pacu, mamo, prijateljice ...). To FT gledam kot nepričakovan bonus, cukereček po zaključku PA. Še ena uporabna tehnika za duhovno rast, poleg avtoanalize in interpretacije sanj. Vsekakor deluje. Upam, da se tu ne boste ustavili, kar pogumno, kot ste vi znali reči (evo tako se vam vračajo vaše interpretacije). Ha. Če bo kdo od sivih eminenc mnenja da ne deluje, ga hm ... pošljite k meni na prevzgojo, ga bom hitro zrihtala ... Saj veste, da jaz nimam toliko potrpljenja kot vi. Hvala vam za povabilo. Sama sem ogromno odnesla. Res dobra izkušnja vredna nadaljevanja ...

Zelo težko mi je začel pisati, ker se počutim, kot da pišem domačo nalogo in moram bit pridna »pupa« in se izkazat pred fotrom. Vedno se za kakšno sekundo ustavim in razmislim, kaj naj napišem, foter, ata, ati? Nato napišem po občutku. Foter ponavadi, ko sem jezna nanj, ata ko govorim iz odrasle in ati, ko govori majhna, kadar ni jezna. Sicer pa ja, vi ste še vedno moj »ati« in me nič ne briga, kaj si mislite. Ati in pika. Zelo mlad ati☺... Čustva bolijo, toda če jih držiš v sebi (potlačiš, zanikaš, jih ne sprejmeš), boli še bolj. Poleg bolečine, potlačena čustva ustvarjajo tudi razdaljo med ljudmi. Uničujejo in onemogočajo pristne odnose ter bližino oz. intimo. Ko se s čustvi soočiš, postaneš svoboden.

Vsakič ko sem film gledal se mi je odstrnila kakšna nova dimenzija filma, ki je ob prejšnjem gledanju nisem opazil. Zame je ta film bil tudi pomembno terapevtsko orodje, med terapijo sem si ga namreč ogledal večkrat. Bolj kot se je gradil odnos med mano in terapevtom večji poudarek sem dajal odnosom v filmu in manj tehničnih detajlom. Sčasom sem opazil vse odnose v filmu in poglobljajal njihovo dožemanje. Odnosi so dobivali odtenke in niso bili črnobeli kot sem bil navajen. Seveda je bilo dovolj prostora za občutenje pristnosti vsega kar se lahko med dvema človekoma dogaja in mislim da v življenju šteje predvsem to.

Kaj naj vam rečem/napišem za zaključek ... Ta izpoved je bila res enkratna, bogata, neprecenljiva izkušnja. Tudi v najinem odnosu se mi zdi, da so se neke stvari, katere sem vam še v terapiji razlagala, zaokrožile, dokončale. Fajn je bilo vse skupaj.

Hvala in res hvala, ker se imam priložnost toliko naučiti. Če ne bi imela svoje trenutne smeri, bi se preusmerila v FT, tako zelo me je navdušilo (ker za bit PA menda nimam potrpljenja, hehe). Tudi meni je vseč vse skupaj, hvaležna sem vam za priložnost. Verjamem, da ima FPA izredno prihodnost še za časa naših življenj.

10 RAZPRAVA O PREDNOSTIH IN UPORABI FILMOTERAPIJE/FILMOPSIHOANALIZE

Osnovni namen naloge je bil ugotovljati in z raziskavo - FT/FPA praktikuma dokazati, *katere prednosti/koristi ima FPA za gledalce/P*. Po vsem v nalogi predstavljenem in potrjenem, povzemam nekatere od njih:

- Največja moč filma kot vizualnega medija je, da omogoča *lažjo identifikacijo P z glavnim likom* (ki ga ljubimo, sovražimo ali se kako drugače poistovetimo z njim) in situacijo, v kateri se junak filma nahaja in jo je pacient doživel v življenju; poistovetenje je močnejše kot s knjigo ali PA.
- Pri gledanju filma je *lažje ohranjati koncentracijo* kot pri branju knjige, še posebej pri osebah z duševnimi težavami, ki vplivajo na kognitivno funkcioniranje.
- Pomembna je navada in nagnjenost ljudi k določenemu mediju. *Film kot množični medij* je vsakodnevno prisoten v našem življenju že preko televizije, medtem ko mora knjigo posameznik samoiniciativno izbrati ali jo predeluje na podlagi priporočila. Kultura postaja vse bolj avdio-vizualna in različni TV sporedi nas tedensko vabijo k ogledu čimveč filmov (žal je med temi veliko EPP sporočil). K branju nas nihče tako množično ne vabi, pa bi nas najverjetneje moral.
- Film P/gledalce, medtem ko sedijo v varnem objemu doma ali kina, povede v svetove in situacije, v katerih se drugače ne bi mogli znati, zaradi česar širi človekova obzorja in domišljijo.

Naslednjih pet alinej povzemam po http://arhiv.njena.si/zdravje/nasveti/film_kot_terapija/.

- "Gledanje filma bi lahko primerjali s stanjem *hipnoze*, saj takrat popustijo zaščitni obrambni mehanizmi. To pomeni, da se nam izkušnje, ki jih doživimo prek zgodbe, vtisnejo v spomin in tam ostanejo še precej časa po koncu filma."
- "Film nam lahko *osvetli problem iz resničnega življenja*, lahko nam ga pomaga rešiti, lahko pa zgolj povzroči, da o določenih stvareh začnemo drugače razmišljati; lahko nas tudi potolaži ali omogoči, da si, ko se razjezimo, damo duška."
- "Film nam lahko pomaga pri ustvarjanju bolj *zavestnih stališč* o velikih, pomembnih vprašanjih, povezanih s človeštvom in našim planetom, ravno tako deluje terapevtsko pri premagovanju travm, strahov in fobij."

– Ambient kinodvorane še posebej sproščujoče deluje na P. Nekateri strokovnjaki menijo, da je kinodvorana idealna za *sprožanje mehanizmov nzv.* (temna, topla maternica). "Prostor je velik, vlada tišina, ni reklam, ki bi prekinjale film, ni oz. naj ne bi bilo glasnih pogovorov z drugimi, resnično se lahko prepustimo podobam na platnu in se vživimo v zgodbo."

– "Gledanje filma z domačega naslonjača ima tudi svoje *prednosti*, saj se lahko ob ganljivih prizorih brez zadržkov zjčemo ali se ob humornih kot nori smejimo (čeprav je vsaka komedija najbolj smešna in grozljivka najbolj grozna v kinu zaradi skupinske dinamike D.S.)." Doma lahko komentiramo določene prizore ali film po potrebi prekinemo. Prizore, ki so nam ušli ali so se nam zdeli posebej zanimivi, lahko prevrtimo nazaj ali ustavimo, česar v kinu ne moremo. Na tak način si lahko zapišemo proste asociacije, citate, izjave igralcev in podobno, nato pa nadaljujemo z ogledom. To je posebej pomembno pri angleških podnapisih, da si lahko korektno zapišemo izjave igralcev. Posamezne kadre filma lahko gledamo z zaprtimi očmi in film poslušamo, o čemer sta pisala Rutar in Reichenberg in je povezano z vzgajanjem filmskega pogleda (poglavje 1.3). Včasih film resnično dojamemo šele po drugem ali tretjem ogledu. Spremljanje filma s FT obrazcem je zato možno samo doma ali v FT skupinah, enako velja za FT izpoved.

Izpostaviti želim še vprašanje, ali lahko film zamenja PT ali ne? NE. Nihče ne trdi, da ZF lahko zamenja PT, zdravilo in terapevtski odnos, prav tako kot te kompetence nima knjiga za samopomoč. V obeh primerih umanjka terapevtski odnos. Pacientu s PTSM tako ne moremo predlagati ogleda filma *Born on the Fourth of July* in pričakovati, da ga bo gledanje filma ozdravilo. Freud nas je prepričal, da je treba spregovoriti prav tedaj, ko je bolečina največja, kar morda najbolj velja pri taki diagnozi. Lahko pa ta film sproži spomine, emocije, doživetja in pomaga P, da se na PT hitreje odprejo in tako pospešijo terapijo. Film uporabljamo kot sredstvo za spodbujanje izražanja spominov in emocij, ki jih predelamo s terapevtom. Filmska terapija zato ne more biti "glavna terapija", deluje lahko le v sodelovanju z izkušenim terapevtom, ki se je poleg svojega terapevtskega znanja pripravil podati tudi v svet filmskega traku (osebno poznavanje ZF različnih žanrov).

10.2 Možni konteksti uporabe filmoterapije/filmopsihoanalize

Metoda povezovanja PT/PA z ZF se lahko aplicira z različnimi nameni in potrebami specifičnih posameznikov/skupin. Naj navedem samo nekaj kontekstov, kjer bi se lahko FT/FPA uporabljala za (bolj ali manj) terapevtski proces:

– *Za individualno ali skupinsko delo na sebi.* Ob vsem do zdaj napisanem in zbranem se mi je porodilo vprašanje, kako preusmeriti nefunkcionalno televizomanijo k FT. TV je danes prisotna povsod, a večina ljudi z gledanjem televizije le "zapravlja čas". Tukaj je predstavljena tehnika, kako bi lahko uporabili čas pred TV ekrani bolj konstruktivno, torej za individualno ali skupinsko delo na sebi. Vsakdo si lahko izposodi DVD-je filmov s seznama ZF, si jih ogleda doma in jih morda po idejah iz te naloge uporabi za začetek duhovne rasti. Predpogoj za FT je razvit filmski pogled, "postpogoj" pa poročanje in predelava notranjega dogajanja ob ogledu filma s PT, če naj bi imel ZF daljnosežen terapevtski učinek.

– *V domovih za starejše občane.* V okviru delovne terapije bi lahko pripravili "filmske urice", na katerih bi predvajali slovenske in tuje filme, filme starejšega datuma in posnetke oddaj/dogodkov iz zgodovine, kar je zanimivo za stanovalce domov. Terapevtski del bi bil odvisen od umskih zmožnosti starostnikov in njihovih diagnoz.

– *V bolnišnicah (splošnih, psihiatričnih), zaporih, popravnih zavodih ipd.* Učinkovitost FT v tovrstnih ustanovah so podprle razne raziskave (mdr. že omenjena raziskava *Vpliv komedij na hospitalizirane bolnike s kronično shizofrenijo* (poglavje 3.3.1), ki je dokazala pozitiven vpliv komedij na bolnikovo moralo, razpoloženje in duševno počutje.

– *V vrtcih in nižjih razredih OŠ s predvajanjem sinhroniziranih risank in pravljič.* To bi bila otroška FT. Mnogi smo odraščali z risankami *Popaj, Čebelica Maja, Smrkci, Tom in Jerry...* V Looney Tunes se pojavi več znanih živalskih likov, kot so Zajček Dolgoušček, ptiček Tweety in maček Silvester, raček Duffy in jecljajoči pujske Porcky Pig. Večina teh risank žal ni primerna za otroško FT. Potrebno je zelo skrbno izbrati risanke za otroško FT, da otrok ne učimo nasilja. Danes obstajajo preproste (in nekatere najverjetneje tudi zdravilne) risanke, ki so otokom zelo razumljive, nenasilne in jih imajo radi: Palček David, Kolcamož, Gasilec Samo, Lokomotivček Tomaž, Nodi, Pujsa Pepa...

Animirani družinski filmi za starejše otroke (starše) so danes izredno napredovali (*Shrek, Svet igrač, Vesele nogice, Walle, Madagaskar, Mali pišček, Avtomobili idr.*), saj jih v filmskih studiih pravzaprav delajo za odrasle in jih otroci v celoti še ne morejo doumeti (odvisno od let). Tema, kako vpliva gledanje TV in posameznih oddaj na otroke različnih starosti, je tako kompleksna in pomembna, da bi potrebovala posebno nalogo in se je tukaj ne bom globlje dotikal.

– *V OŠ, SŠ in na fakultetah bi lahko vključevali FT v učni proces pri različnih predmetih.* Film bi lahko uporabili pri pouku psihologije, sociologije, družboslovja, filozofije, v okviru izbirnih vsebin, projektnega dela, razširjenega eseja in podobno, kar nekateri profesorji psihologije že počno.

– *V knjižnicah* imajo že dolgo vpeljano izposojanje DVD-jev, torej bi bilo potrebno odjemalce samo še informirati oz. animirati za uporabo FT (podobno kot to počne Matična knjižnica Kamnik). Seveda bi se pri tem lahko pojavil enak problem kot pri izposojanju knjig in to vedno znova poudarjam – izposojanje in ogled filmov še ni FT, kaj šele FPA, tako kot izposojanje in branje knjig še ni BT.

– *V delovnih organizacijah oz. učnih podjetjih, kjer spodbujajo timsko delo.* Glede na to, da večina ljudi preživi vsaj osem ur dnevno med svojimi sodelavci, je vsakršno povezovanje posameznika s skupino ugodno tudi za delovni proces, česar se mnoga podjetja zavedajo. Ob ponudbi različnih temu namenjenih metod, seminarjev in delavnic lahko rečemo, da bi bila FT/FPA v tem kontekstu zagotovo ena izmed zanimivih alternativ. Ne pomaga namreč samo površinsko, z blaženjem simptomov in poskusom »racionalnega preprogramiranja«, temveč se dotakne nzv. in čustev ljudi ter posredno razlogov, zaradi katerih v kolektivu (oz. pri posameznikih v njem) prihaja do napetosti in nesporazumov.

– *V izposojevalnicah DVD-jev in filmofilskih klubih* bi lahko članom ponudili nadgradnjo – FT krožke in skupine. Morda bi bilo med njimi še najlažje zbrati ciljno skupino, ki bi želela delati s FT metodo.

– *V edukaciji bodočih psihologov, PT, psihiatrov.* Za psihoedukacijo bodočih terapevtov je gledanje in analiziranje filmov, ki prikazujejo določene dg. kategorije, zelo pomemben del učnega procesa. Na tak način se učimo o različnih dg. slikah, čeprav ne tako realistično, kot npr. pri hospitalni praksi na psihiatričnih oddelkih.

PA se učimo analize največ na svoji lehr analizi, iz teoretičnih osnov, na supervizijah, intervizijah, hospitacijah, opazovanjih, različnih praksah, izpopolnjevanjih, kongresih ipd. Najprej supervizorju prinesemo transkript PT srečanja, kasneje morda tudi avdio posnetek (najbolj pogumni video posnetek). Nekateri druge PT šole že od začetka snemajo PT ure avdio, druge tudi video, kar je še ena podobnost PT in FT. Najbolj so seveda zaželeni posnetki terapij starih izkušenih PT (če so ti še PA, toliko bolje).

– *V raznih društvih, klubih in na interesnih srečanjih.* Primer take uporabe je Društvo študentov psihoterapije Slovenije (DŠPTS <http://dspts.si/>), kjer vsak mesec pripravljajo filmske večere. Društvo združuje slovenske študente PT dunajske Univerze Sigmunda Freuda (SFU), študente s strani Slovenske krovne zveze za psihoterapijo (SKZP) uradno priznanih PT smeri in edukantov iz propedeutike, ki so se izobraževali v okviru Slovenskega inštituta za psihoterapijo (SIP) - sedaj FPZ SFU Ljubljana.

Podoben primer je Društvo študentov psihologije Maribor (<http://www.dspm.si/>), kjer pogosto pripravljajo filmske večere in/ali predavanja s psihološko tematiko, ki razširjajo obzorja in spodbujajo k

razmišljanju (FT krožek/skupina bi lahko bila organska nadgradnja tega). Dober primer sodelovanja filma in stroke je tudi Društvo SiNAPSA, ki že od leta 2007 redno vključuje filme v svoje Tedne možganov (Kinoteka in teden možganov).

– *Studii in distribucijske hiše, ki proizvajajo filme, in kina, ki jih predvajajo*, bi lahko razširili in poglobili svoj opus posnetih filmov, če bi jih zainteresiranemu občinstvu ponudili tudi kot FT. Lahko bi na temo te naloge morda posneli kratek video o FT/FPA in ga predvajali kot trailer pred začetkom filma v kinih.

– *Na AGRFT-ju* (Akademija za gledališče, radio, film in televizijo) "Akademija izobražuje za umetniške poklice s področij gledališke in radijske režije, dramske igre, umetniške besede, govora, gledališkega petja, igre z lutko, dramaturgije in scenskih umetnosti, filmske in televizijske montaže, filmske in televizijske režije, filmskega in televizijskega snemanja, scenaristike, produkcije, kostumografije, scenografije in umetnosti giba."

(http://sl.wikipedia.org/wiki/Akademija_za_gledalisce_radio,_film_in_televizijo_v_Ljubljani).

FT skupina bi lahko bila zanje bazična skupina, preko katere bi bodoči igralci prišli v globlji stik s sabo preko njim najljubšega medija, kar je idealno. Študenti PT imamo obvezno lastno skupinsko in individualno izkušnjo. Nek zelo znan slovenski igralec mi je nekoč (sicer precej hudomušno in v šali) rekel, da biti igralec ni poklic, temveč diagnoza. Takoj sem se spomnil Freuda in njegovega stavka kjer je ogenj, je tudi dim. Ne glede na poklic ima skoraj vsak izmed nas v sebi vsebine, ki bi jih bilo dobro predelati na PT, morda najbolje na PA. Že samo zaradi dejstva, da smo se rodili in preživeli primarno programiranje svojih "vzgojiteljev", potrebujemo PT, da o vseh (ne)posrednih posledicah tega, ki jih izkušamo tekom življenja kot manifestacije nzv. vsebin, niti ne govorim.

11 ZAKLJUČEK

Pri pisanju mag. naloge sem izhajal iz prepričanja, da te noben zdravilni film ne pusti takšnega, kot te je našel, če mu le dopustiš, da se te dotakne, in ta dotik podeliš s terapevtom. Namen naloge je bil ustvariti kredibilno strokovno podlago za metodo **filmopsihoanalizo** (FPA), ki bo seveda odprta za nadaljnjo debato in razvoj.

Glede na dolgoletne lastne izkušnje z zdravilnimi filmi, pozitivne povratne informacije sodelujočih v raziskavi FT/FPA praktikumu in same izsledke v njihovih FI **potrjujem glavno hipotezo H1, da strokovni izbor zdravilnih filmov, ki si jih P ogledajo po posebni metodologiji, vpliva na proces PA psihoterapije tako da pospešuje PA zdravljenje.** Na podlagi ugotovitev iz teorije in raziskave so bile od skupno sedmih hipotez štiri hipoteze potrjene in tri ovržene.

H1 Strokovni izbor zdravilnih filmov, ki si jih P ogledajo po posebni metodologiji (FPA), vpliva na proces psihoanalitične psihoterapije.

Hipoteza je potrjena na podlagi študij primera šestih sodelujočih (5 P in kolegica terapevtka), ki so opravili celoten FPA proces (od vzgajanja filmskega doživljanja do pisanja FI in predelave vsebin na individualni PA). ZF so vzbudili več potlačenih nezavednih vsebin, kot je to običajno pri klasičnih postopkih uzaveščanja, vendar je od podelitve gradiva s terapevtom PA potekala enako kot pri le-teh.

H2 ZF lahko uporabljamo v terapevtske klinične namene.

Hipoteza je potrjena. ZF je uporaben v terapevtske klinične namene (za individualno kot skupinsko obravnavo) tako v PT na splošno kot v kontekstu PA.

H3 Filmska glasba pripomore k zdravilnemu doživljanju filma.

Hipoteza je potrjena. Filmska glasba skupaj s sliko in drugimi elementi filma deluje kot močan triger oz. spodbuja veliko količino nezavednih vsebin, morda še več kot film sam po sebi, kar je razvidno tako iz teorije kot iz študij primerov.

H4 P, ki so že zaključili PA, drugače doživljajo FPA kot tisti, ki so še v terapevtskem procesu.

Hipoteza je ovržena. Proces raziskave in celostne obravnave P med FPA je pokazal, da ni razlike med doživljanjem P, ki so že zaključili lastno analizo, in tistimi, ki so še v procesu, saj so oboji pokazali veliko mero angažiranosti in iskrene poglobljenosti.

H5 V filmskih izpovedih P se pojavijo pomembni analitski dejavniki: odpori, uzaveščanje nezavednih vsebin, transfer, ktr., sanje in drugi.

Hipoteza je potrjena. Tako v filmskih izpovedih kot izpolnjenih filmoterapevtskih obrazcih se je pojavila večina pomembnih analitskih dejavnikov, kar je ena glavnih potrditev FPA kot kompetentne metode v kontekstu procesa PA zdravljenja.

H6 Po ogledu zdravilnega filma in predelavi vsebin P doživljajo isti film manj globoko in manj katarzično.

Hipoteza je ovržena. P so si v procesu nadaljnje analize na osnovi pridobljenega gradiva ponovno ogledali isti zdravilni film (tudi večkrat), pri čemer so vsebine doživljali enako močno, vendar manj boleče, ozavestili pa so tudi nove nezavedne vsebine.

H7 P si zaradi odporov oz. bojzani pred prevelikim katarzičnim učinkom za obravnavo v FPA raje izberejo zanje lažje filme, ki se ne dotikajo njihovih najpomembnejših primarnih deficitov in konfliktov.

Hipoteza je ovržena. Tudi če so odpori delovali, je nezavedno prevladalo nad zavestnimi motivi in izkazalo se je, da so izbrani filmi naslavljali prav problematiko, ki je bila zelo pereča za P konkretne življenjske okoliščine.

V nalogi sem najprej predstavil tiste ključne podobnosti med PA in filmom, zaradi katerih ima lahko njuna kombinacija zdravilne učinke pri individualni in skupinski PA. Povzel sem spoznanja PA filmske teorije ter "skrivnostno" povezavo filma in nzv., zaradi katere lahko **zdravilni filmi** sprožajo uzaveščanje nzv. vsebin. Omenil sem dogajanje v zvezi s FT po svetu ter pri nas in v kontekstu FT v ZDA uvedel koncept petega cineterapevtskega tipa **Dr. Reala**, kakršnega PA nestrno pričakujemo na filmskem platnu, a ga najverjetneje ne bomo dočakali, ker je premalo dramatičen in zato nezanimiv za občinstvo in snovalce filmov.

Posebno pozornost sem posvetil razvoju filmske glasbe in njenemu vplivu na PA zdravljenje, ob čemer sem razvil zgodbo o "zakonski zvezi med *njo*-glasbo in *njim*-filmom". Tudi temu poglavju sem kot priloge dodal nekatere zanimive vsebine, ki sem jih zasledil ali sestavil med pripravami za nalogo, a niso nujno potrebne za razumevanje bistva.

Osrednji del naloge je opis metode uporabe ZF in PA za raziskovanje sebe, pri čemer so izpostavljene različne možnosti uporabe individualne in skupinske FT v PT/PA praksi, vključil pa sem tudi nekaj besed o ktr. v filmih in drugih relevantnih aspektih FPA. Bistvenega pomena za kredibilnost naloge so bili rezultati FT/FPA praktikuma, ki ga je zaključilo 6 sodelujočih. FT/FPA praktikum je sestavljen iz FT obrazca, v katerega P vnašajo zapiske iz ogledanega filma, in filmske izpovedi, kjer prosto opišejo svoje doživljanje filma in občutke, ki jih je v njih sprožil ob ogledu. Na podlagi 6 filmskih izpoved sodelujočih P (case study) sem povzel in v interpretaciji elaboriral pomembna spoznanja, torej izluščil ter z odlomki iz FI podprl ugotovljene zdravilne dejavnike v FPA izpovedih. Nalogo zaključujem s primerjavo BT in FT ter povzemanjem prednosti FPA v kontekstu PT zdravljenja.

Tehnika FPA vsebuje delo z odpori, uzaveščanjem nzv., emocijami, transferom, psihosomatiko, sanjami in PT odnosom, kar več kot zadostuje kriteriju za možnost uporabe neke tehnike v PA. Toda hkrati se zavedam, da lahko PA najmanj uporabljamo FT tehniko. V klasičnem analitskem setingu sploh ne, v (predvsem krajši) analitsko usmerjeni terapiji pa morda ni kontraindicirana – samo kot podelitev asociacij. Ostale modalitete pri uporabi celotne FT tehnike (terapevt "predpiše" film, P si ga ogleda, izpolni obrazec, podeli doživetja s PT) nimajo ovir. Po svetu to tehniko uporabljajo predvsem mlajši terapevti različnih terapevtskih usmeritev. Sam vidim predvsem tri smeri uporabe FT/FPA:

- v edukacijske namene bodočih zdravnikov, psihiatrov, psihologov, PT, soc. delavcev, pedagogov ipd., kjer se mi zdi FPA nepogrešljiva in bi morala biti sestavni del njihove specializacije,
- v klinične namene v PT ordinacijah, bolnišnicah (individualno ali skupinsko),
- doma, v knjižnicah, šolah (AGRFT), zavodih, filmofilskih klubih, podjetjih ipd.

Če je lastna analiza (avtoanaliza) po končani PA eden od končnih ciljev P, je to zelo podobno avtofilmoanalizi, ki jo bo gledalec/P ZF usvojil po udejanjanju FT v svojem življenju. FPA je pionirsko delo na tem področju, zato so opisana metoda dela **filmopsihoanaliza**, **filmoterapevtski obrazec** ter **seznam zdravilnih filmov, uporabnih za filmoterapijo v psihoterapiji** avtorsko zaščiteni (Damijan Sever, 2010[©]), podobno kot izraza **avtofilmoanaliza** in **Dr. Real** (peti cineterapevtski tip).

Morda sem nevede izpustil katero od pomembnih imen iz sveta FT pri nas, za kar se iskreno opravičujem. Če bo to nalogo bral kak kolega PT, psihiater ali psiholog, ki se klinično že ukvarja s FT v Sloveniji, bom vesel povratne informacije. Eden od ciljev naloge je tudi, da bi pomagala širiti zavedanje o zdravilni moči ZF in nadgradnji njihovih učinkov skozi PT odnos, torej da bi se tudi pri nas začelo več govoriti o FT in bi jo začele pogosteje uporabljati knjižnice, šole, fakultete, zavodi ipd.

Dejstvo je, da bo filmska industrija uporabljala vse bolj prepričljive načine vplivanja na gledalčeve – zavedne in nzv. – čustvene vsebine, torej zakaj ne bi tega uporabili za zdravljenje? Morda bi FT za mnoge ljudi/P, ki imajo zadržke do klasične PT/PA, predstavljala most, saj bi se preko znanega (filmi) z manj strahu in odporov podali v neznano (svoje nzv.).

Kot sem pisal v uvodu, je pri potencialnem uvajanju novih tehnik v PA potrebna velika mera previdnosti in tankočutnosti, ob kateri se večina poskusov ne posreči, saj je Freud kot oče metode nepremakljivo "branil meje PA" in postavil stroga pravila. Toda kot vsako pravilo mora tudi to dopuščati (upravičene) izjeme, če naj bi držalo. Tehnika FPA upravičeno nosi to ime, kar je naloga dokazala, vsekakor pa upam, da bo praksa naslednjih let pokazala še njene druge potenciale in omejitve.

Moje priporočilo bralcu je, naj preizkusi in se prepriča sam; vrata so vam odprta, ali boste stopili skozi, pa je vaša odločitev. Začel sem s "kamera: teče, ton: teče, akcija" in tudi zaključil bom v filmskem žargonu z zadnjim kadrom in slavno besedico *CUT in It's a rap*. Seveda upam, da bo ta "film" dobil mnogo nadaljevanj ter široko, globoko in zvesto publiko, kar si po mojem mnenju tudi zasluži.

"There is no end. There is no beginning. There is only the passion of life (never lose the childhood innocence)." Federico Fellini (Fefe)

12 SEZNAMI LITERATURE

- Božovič Miran, Zupančič Alenka, Pelko Stojan. (1991). Hitchcock II. (Zbornik). Društvo za teoretsko psihoanalizo. Analecta.
- Bloom, V. (1993). The Darker Forces: Freud and the movies. *J. Am. Acad. Psychoanal. Dyn. Psychiatr.*, 21:33–44.
- Beebe, J. (1996). Jungian Illumination of Film. *Psychoanal. Rev.*, 83:579–587.
- Bohak Janko. (2012). Pomen tišine v psihoterapiji. *Kairos 1 in 2*. Strokovni članek.
- Crnović Deja. (2009). Potlačitev ženskega branja v trženju filma *Let nad kukavičjim gnezdom*. Diplomsko delo. FDV.
- Cohen, M. (2000). In These Pages. *Am. J. Psychoanal.*, 60:315–316.
- Díaz de Chumaceiro, C.L. (1998). Induced Recall of Film Music: An Overlooked Mirror of Transference Countertransference Interactions. *Am. J. Psychoanal.*, 58:317–327.
- Deleuze Gilles. (1989). *Cinema 2. The time image*. London: The Athlone Press.
- Deluze Gilles. (1991). *Podoba-gibanje*. Ljubljana: ŠKUC, Filozofska fakulteta.
- Edelson, M. (1998). What is This Movie Doing in This Psychoanalytic Session? *J. Clin. Psychoanal.*, 7:5–47.
- Freud Sigmund. (2000). *Očrt Psihoanalize*. Analecta.
- Freud Sigmund. (2005). 5 Analiz. Društvo za teoretsko psihoanalizo in *Studia humanitatis*.
- Fäh Markus. (2012). Was tut ein Psychoanalytiker? Sigmund Freud Privatuniversitäts Verlag.
- Gelkopf M., Gonen B., Kurs R., Melamed Y., Bleich A. (2006). The effect of humorous movies on inpatients with chronic schizophrenia. *J Nerv Ment Dis.* 194(11): 880–3.
- Greenberg, H.R. (2000). A Field Guide to Cinetherapy: On Celluloid Psychoanalysis and its Practitioners. *Am. J. Psychoanal.*, 60:329–339.
- Grossman, L. (2006). In and Out of the Frame: Moving between Fantasy and Reality in Movies and Psychoanalysis. *Fort Da*, 12B:8–17.
- Greenberg, H.R. and Gabbard, K. (1990). Reel Significations: An Anatomy of Psychoanalytic Film Criticism*. *Psychoanal. Rev.*, 77:89–110.
- Grün, A. in Robben, M.M. (2011). Najdi svojo življenjsko smer. Zdravljenje ran iz otroštva – duhovne spodbude. Celje: Mohorjeva družba.
- Hitchcock. Urednik: Slavoj Žižek. (1984). *DDU Univerzum*. Društvo za teoretsko psihoanalizo.
- Hayward Susan. (1996). *Key concepts in cinema studies*. London. Routledge.
- Ihanus, J. (2002). Bernfeld, Psychoanalysis and the Cinema. *International Forum of Psychoanal.*, 11:215–216.
- Jakobson Roman. (1989). *Lingvistični in drugi spisi*. ŠKUC / ZIFF. *Studia humanitatis*.
- Kahn M. (1997). *Between Therapist and Client. The New Relationship*.
- Kunkle Sheila, MCGowan Todd. (2004). *Lacan and contemporary film*. New York: Other Press.
- Katz, H. M. (2002). Escaping Gravity. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 57:294–304.
- Marinelli, L. (2004). Smoking, Laughing, and the Compulsion to Film: On the Beginnings of Psychoanalytic Documentaries. *American Imago*, 61:35–58.
- Muller, J.P. (1983). The Imaginary Signifier. *Psychoanalysis and the Cinema. Psychoanal. Q.*, 52:641–647.
- Marcus, L. (2001). Dreaming and Cinematographic Consciousness. *Psychoanal. Hist.*, 3:51–68.
- Metz Christian. (1975). The imaginary Signifier. (Excepts). V *Narrative, Apparatus, Ideology: A Film Theory* Marcel Štefančič, jr. (12. 4. 2007). *Mladina 14*. Stojan Pelko: Podoba misli. Članek.
- Medveščak Brina. (2008). Mesto realnega in virtualnega v filmu *Večno sonce brezmadežnega uma*. Diplomsko delo. FDV.
- Peršin Goran, Reichenberg Mitja, Rutar Dušan. (2006). *Vzgajanje pogleda 1. del*. Matična knjižnica Kamnik.
- Peršin Goran, Reichenberg Mitja, Rutar Dušan. (2006). *Vzgajanje pogleda 2. del*. Matična knjižnica Kamnik.
- Peršin Goran, Reichenberg Mitja, Rutar Dušan. (2006). *Vzgajanje pogleda 3. del*. Matična knjižnica Kamnik.
- Praper Peter. (1996). *Razvojna analitična psihoterapija*, Inštitut za klinično psihologijo, Ljubljana.
- Ries, P. (1995). Popularise And/Or Be Damned: Psychoanalysis And Film At The Crossroads In 1925. *Int. J. Psycho-Anal.*, 76:759–791.
- Rutar Dušan. (2005). *100 kultnih filmov*. Ljubljana: UMCO.
- Reader, ur. Philip Rosen. New York: Columbia University Press.
- Patricija Maličev. (26.06.2011). Mitja Reichenberg: Glasba se je samo preselila na filmsko platno. *Sobotna priloga Delo*. Članek.
- Pipolo, T. (2007). Special Issue on Film: Introduction. *Psychoanal. Rev.*, 94:857–864.
- Pušlar Špela. (2008). *Konstrukcija ženskosti v sodobnem Hollywoodskem filmu*. Diplomsko delo. FDV.
- Pelko Stojan. (2005). *Filmski pojmovnik za mlade*. Maribor: Aristej.
- Pelko Stojan. (2006). *Podoba misli*. Ljubljana: Študentska založba.
- Pelko Stojan. (2007). "Mar ni zbiranje ob brnenju projektorja in brljenju svetlobnega žarka najlepša metafora rojenja?" *Intervju. Dialogi letnik 43, številka 7–8*, 2007.
- Pšeničny Andreja. (26. 3. 2013). *Kako izbrati najustreznejšo psihoterapijo? Vizita*. Strokovni članek.
- Schneider Steven Jay. (2006). *1001 FILM – najboljši filmi vseh časov*. Ljubljana: UMCO.
- Stam Robert, Robert Burgoyne, Filtterman-Lewis. (1992/2002). *New vocabularies in film semiotics*:

- Structuralism, post – structuralism and beyond. London: Routledge.
- Schwartz Louis. (2000). Deleuze, Rodowick, and the Philosophy of Film.
- Steven R. Pritzker. Creativity in television watching with applications to teletherapy. Članek.
- Sklarew, B. (1999). Freud and Film. J. Amer. Psychoanal. Assn., 47:1239–1247.
- Stein, A. (2004). Music and trauma in Polanski's *The pianist* (2002)1. Int. J. Psycho-Anal., 85:755–765.
- Stein, H.H. (2003). Good Psychoanalytic Psychotherapy in Film. Psychoanal. Psychol., 20:701–709.
- Sever Damijan. (2010). How to recognize, understand and threat obsessive book, CD, DVD hoarding.
- Sever Damijan. (2011). Filmoterapija 1: teoretični aspekti filmoterapije ter vpliv psihoanalize in glasbe na filmoterapijo. Članek.
- Sever Damijan. (2011). Moji argumentirani pogledi na stres, psihosomatiko, placebo in sugestije ter njihovo součinkovanje na psihoterapiji. Članek.
- Solomon Gary. (1995). *The Motion Picture Prescription: watch this movie and call me in the morning*. 200 Movies to Help You Heal Life's problems. USA. Aslan Publishing.
- Solomon Gary. (2001). *Reel Therapy®: how movies inspire you to overcome life's problems*. USA.
- Thompson Kristin, Bordwell David. (2009). *Svetovna zgodovina filma*. UMCO. Založba: Slovenska kinoteka.
- Škafar Vlado. (2000). O resnici intime. Ekran (1, 2):38,39.
- Vrdlovec Zdenko. (1991). Pojemovni decoupage. V *Filmske figure*, ur. Vrdlovec Zdenko. Ljubljana: Slovenski gledališki in filmski muzej.
- Villela, L. (1999). From Film as Case Study to Film as Myth. Annu. Psychoanal., 26:315–330.
- Žižek Slavoj. (2004). *Organs without bodies. Deleuze and consequences*. New York and London: Routledge.
- Wolz Birgit. (2005). *E-Motion Picture Magic: A Movie Lover's Guide to Healing and Transformation*. USA. Glenbridge Publishing.
- Weeding Danny. (2010). *Movies and Mental Illness 3: Using Films to Understand Psychopathology*. USA. Hogrefe Publishing.
- Wright Elizabeth in Wright Edmund. (1999). *The Žižek reader*. Oxford in Massachusetts: Blackwell Publishers Inc.

UPORABLJENI SPLETNI NASLOVI

- http://sl.wikipedia.org/w/index.php?title=Josef_Breuer&action=edit&redlink=1
- <http://www.24sata.hr/psihologija/pravi-filmovi-mogu-osvijestiti-problem-i-iscijeliti-stare-rane-238628>
- <http://www.jutarnji.hr/template/article/article-print.jsp?id=967793>
- http://www.crnobeli.net/index.php?option=com_content&task=view&id=419&Itemid=191
- http://arhiv.njena.si/zdravje/nasveti/film_kot_terapija/menu_id_54.html
- http://svijet-ljepote.hr/index.php?option=com_content&view=article&id=6512:terapija-filmom-vodi-do-boljeg-emotivnog-zdravlja&catid=66:izdvajamo&Itemid=167
- http://arhiv.njena.si/zdravje/nasveti/film_kot_terapija/menu_id_54.html
- <http://www.youtube.com/>
- http://www.zofijini.net/filmsko_prispevki_Herrmann.html
- http://www.psihoterapijaordinacija.si/uploads/file/PUBLIKACIJE/03_13VizitaPsihoterapevtskiPristopi2objava
- <http://www.cinema-therapy.com/>
- <http://www.cinematheapy.com/experts.html>
- http://www.siol.net/scena/film/fokus/2011/06/filmi_na_recept.aspx
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Gelotologija>
- <http://www.kam.sik.si/tabid/80/Default.aspx>
- http://splet-stari.fnm.uni-mb.si/pedagoska/didgradiva/tavcar/gradiva/3_08b.pdf
- <http://www.druga.org/Dejavnosti/DrugaDruga/2008/SpletniCasopis/Februar/index.html> preberemo:
- <http://www.jogasmeha.si/joga-smeha>
- <http://www.rdecinoski.org/index.php>
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Filmska_teorija
- <http://www2.arnes.si/~pmasne/filmi.doc> - Seznam filmov s psihološko tematiko.
- <http://www.novolist.hr/Lifestyle/Zdravlje-ljepota/Zdravlje/Terapija-sedmom-umjetnoscu-ljekovita-moc-filmova>
- http://www.youtube.com/watch?v=terapija_filmom_filmoterapija
- <http://www.youtube.com/watch?Dr.Golling+Introduction+to+Psychoanalysis...>
- http://sl.wikipedia.org/wiki/Akademija_za_gledalisce_radio_film_in_televizijo_v_Ljubljani
- <http://thesop.org/story/20101004/judyth-piazza-chats-with-dr-gary-solomon-author-of-a-ballad-for-allison-porter.html>
- <http://bwolz.com/>
- <http://www.google.si/Dr.+John+Gray+pictures>
- <http://www.google.si/daniel+rafaelic>
- <http://www.cosmopolitan.si/samo-zate/najboljse-slovenske-filmske-komedije/>
- <http://dunjabirpencere.wordpress.com/2010/10/23/patch-adams/>
- <http://www.sfu.ac.at/therapeuten/therapeuten.html>
- <http://www.counselor.org/wp-content/uploads/2009/10/Group-Counseling.jpg>
- http://www.imdb.com/title/tt0120663/quotes?ref_=tt_ql_3
- <http://www.imdb.com/>

[http://www.youtube.com/watch?v=feature=relatedIntroduction to Cinema Therapy, Dr. Birgit Wolz, PhD,](http://www.youtube.com/watch?v=feature=relatedIntroduction to Cinema Therapy, Dr. Birgit Wolz, PhD)
<http://www.youtube.com/watch?v=LBvSedTU-NU&feature=related-Cinema Therapy>
[http://www.kulturniinkubator.si/index.](http://www.kulturniinkubator.si/index)
<http://web.vecer.com/portali/vecer/v1/default.asp?kaj=3&id=2013030805892338>
<http://www.ukm.uni-mb.si/povezava.aspx?id=5&pid=584 2013/7/5>
http://www.brainyquote.com/quotes/topics/topic_dreams.html
http://en.wikipedia.org/wiki/Theodore_Isaac_Rubin
http://en.wikipedia.org/wiki/Irvin_D._Yalom
<http://www.yalom.com/>

SEZNAM STROKOVNE LITERATURE S PEP-WEBA, UPORABLJENE V SEZNAMU ZF IN DRUGOD V NALOGI

V naslovih od 1–4 so avtorji člankov navedeni po vrstnem redu filmov v seznamu ZF in ne po abecednem redu.

1. KOMEDIJE O PSIHOANALIZI IN Z NJO POVEZANIMI TEMAMI – LET'S START THE PARTY

Mott, G. (2000). *Analyze This. Psychoanal. Rev.*, 87:305–308.
 Gabbard, G.O. (2001). The Impact of Psychoanalysis on the American Cinema. *Annu. Psychoanal.*, 29:237–246.
 Gartner, R.B. (1999). Cinematic Depictions of Boyhood Sexual Victimization. *Gender and Psychoanal.*, 4:253–289.
 Newman, K. (1978). Movies in the Seventies. *Annu. Psychoanal.*, 6:429–441.
 Bemporad, J. (2008). *The Treatment*, New Yorker Films Release, 2006. *J. Am. Acad. Psychoanal. Dyn. Psychiatr.*, 36:375–377.

2. NEPOGREŠLJIVO DOBRI FILMI O PA, PT, PSIHIATRIJI – MUST SEE

Brandell, J.R. (2004). Eighty Years of Dream Sequences: A Cinematic Journey Down Freud's "Royal Road". *Amer. Imago*, 61:59–76.
 Chankin, D.O. (1989). The Freud Scenario. Jean-Paul Sartre. Chicago: University of Chicago Pre... *Psychoanal. Rev.*, 76:134–136.
 Berman, E. (1997). Hitchcock's Vertigo: The Collapse Of A Rescue Fantasy. *Int. J. Psycho-Anal.*, 78:975–988.
 Aguayo, J. (2013). Freud, Jung, Sabina Spielrein and the countertransference: David Cronenbergs. *Int. J. Psycho-Anal.*, 94:169–178.
 Heuer, G.M. (2012). 'Soul Murder' and 'The Birth of Intersubjectivity' in David Cronenbergs A Dangerous Method J. *Anal. Psychol.*, 57:667–678.
 Gabbard, G.O. (2001). The Impact of Psychoanalysis on the American Cinema. *Annu. Psychoanal.*, 29:237–246.
 Williams, J.C. (1979). The Dynamics of the Political Movie. *Psychoanal. Contemp. Thought*, 2:593–625.
 Roth, B.E. (1998). A Boston Fable. *Psychoanal. Rev.*, 85:797–800.
 Javanbakht, A. (2008). Movies and Mental Illness: Using Films to Understand Psychopathology, by Danny Wedding, Marry Ann Boyd, and Ryan M. Niemiec. Hogrefe and Huber Publishers, 2005. *J. Amer. Acad. Psychoanal.*, 36:580–583.
 Gabbard, G.O. (1994). Mr. Jones: Déja Vu All Over Again. *Psychoanal. Rev.*, 81:336–339.
 Gabbard, G.O., Gabbard, K. (1985). Countertransference In The Movies. *Psychoanal. Rev.*, 72:171–184.
 Gabbard, G.O., Gabbard, K. (1989). The Female Psychoanalyst in the Movies. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 37:1031–1049.
 Miller, F.C. (2011). Adolescent Transition: Ordinary People (1980), Fly Away Home (1996). *Am. J. Psychoanal.*, 71:94–109.
 Kaufman, W. (2004). The Reparation of Don Juan. *Free Associations*, 11A:1–16.
 Nell, Jodie Foster, Eigen, M. (1996). Nell. *Psychoanal. Rev.*, 83:948–952.
 Gabbard, G.O., Twemlow, S.W. (1994). The Role of Mother-Son Incest in the Pathogenes. *J. Amer. Psychoanal. Assn.*, 42:171–189.

3. OSTALI NEPOGREŠLJIVI FILMI ZA PSIHOTERAPEVTE – HIGHLY RECOMENDED

Ruskin, R. and Dancyger, K. (2006). Character. *Can. J. Psychoanal.*, 14:306–321.
 Zeul, M. (1999). The Remains of the Day. *Int. J. Psycho-Anal.*, 80:629–630.
 Bernstein, J.W. (2002). Film Review Essay: Fight Club. *Int. J. Psycho-Anal.*, 83:1191–1199.
 Marty, F. (2002). Tell Me Who is Haunting You and I'll Tell You Who You Are. A Reading of the film Sixth Sensedir. *M. Night Shyamalan (1999). Am. J. Psychoanal.*, 62:301–305.
 Ringstrom, P.A. (2001). The Sixth Sense. *Int. J. Psycho-Anal.*, 82:393–395.
 Clarke, G. (2012). *Failures of the 'Moral Defence' In the Films Shutter Island, Inception and Memento: Narcissism or Schizoid Personality Disorder?* *Int. J. Psycho-Anal.*, 93:203–218.
 Clarke, G. (2012). Failures of the 'Moral Defence' In the Films Shutter Island, Inception. *Int. J. Psycho-Anal.*, 93:203–218.
 Cocks, G. (2003). Stanley Kubrick's Dream Machine: Psychoanalysis, Film, and History. *Ann. Psychoanal.*, 31:35–45.
 Danckwardt, J.F. (2007). From Dream story (Schnitzler) to Eyes wide shut (Kubrick). *Int. J. Psycho-Anal.*, 88:735–751.

- Mott, G. (2000). Eyes Wide Shut. *Psychoanal. Rev.*, 87:137–143.
- Kubrick, S., Lombardi, R. (2004). Stanley Kubrick's swan song: Eyes wide shut. *Int. J. Psycho-Anal.*, 85:209–218.
- Gondry, M. (2007). The Return of the Erased: Memory and Forgetfulness in *Eternal Sunshine of the spotless mind*. *Int. J. Psycho-Anal.*, 88:1071–1082.
- Garfinkle, E. (2004). Random Acts of Kindness: Butterfly Effects in *As Good as It Gets*. *Canadian J. Psychoanal.*, 12:103–114.
- Wrye, H.K. (1997). Projections Of Domestic Violence And Erotic Terror On The Film Screen. *Psychoanal. Rev.*, 84:681–699.
- Gullette, M.M. (2000). Wicked Powerful: The Postmaternal in Contemporary Film and Psychoanalytic Theory. *Gender and Psychoana.*
- Gabbard, K. (1994). Bad Girls. *Psychoanal. Rev.*, 81:763–766.
- Gonzalez, F. (2004). *Boys Don't Cry* Directed by Kimberley Peirce Produced by Fox Searchlight Pictures. *Fort Da*, 10A:74–79.
- Elise, D. (2001). From the Same Planet. *Psychoanal. Dial.*, 11:561–570.
- Almodóvar, P., Yanof, J.A. (2005). Perversion in *La mala educación* [Bad education] (2004). *Int. J. Psycho-Anal.*, 86:1715–17.
- Stein, A. (2000). The Cello Bow as Magic Wand. *Psychoanal. Rev.*, 87:717–726.
- Stein, A. (2004). Music and trauma in Polanski's *The pianist* (2002). *Int. J. Psycho-Anal.*, 85:755–765.
- Meeting Venus: A Film about Passion, and the Outsider. *Int. Forum Psychoanal.*, 18:189–193.
- Almodovar, P., Lichtenstein, D. (2005). Hable con ella [Talk to her]. *Int. J. Psycho-Anal.*, 86:905-914.
- Sjödin, C. (2003). Reports and Brief Communications: A psychoanalyst's reflections on Amoldovars film "Talk to her". *Scand. Psychoanal. Rev.*, 26:163-169.
- Yates, C. (2011). Reviews and Their Uses as Affective Texts: Viewing. Scorsese, US. 1976. *Free Associations*, 12:96–115.
- Lawrence, A. (1996). *Il Postino*. *Psychoanal. Rev.*, 83:630–633.
- Sabbadini, A. (1998). Letters, Words and Metaphors: A Psychoanalytic Reading of Michael Radford's *Il Postino*. *Int. J. Psycho-Anal.*, 79:609–611.
- Díaz de Chumaceiro, C.L. (1998). Induced Recall of Film Music: An Overlooked Mirror of Transference Countertransference Interactions. *Am. J. Psychoanal.*, 58:317–327.

4. RAZPOLOŽENJSKE MOTNJE, OSEBNOSTNE MOTNJE, BORDER LINE IN PSIHOZE V FILMIH – CAN'T DO WITHOUT

- Borden, D.M. (2013). *Melancholia* directed by Lars von Trier (Denmark) *Zentropa*: 2011. *Fort Da*, 19:99–105.
- Harasemovitch, J.C. (2013). *Melancholy – Genius and Insanity in the Western World*. *Fort Da*, 19:131–140.
- Mallouh, C. (2013). *Melancholia and The Sacrifice: The Dead Mother and the Shadow of Death*. *Fort Da*, 19:119-128
- Sailers, C. (2013). What Does the Subject Know? – Some Notes on *Melancholia*. *Fort Da*, 19:112–119.
- Kales, E.F. (2003). Body double as body politic: Psychosocial myth and cultural binary *Fatal Attraction*. *Int. J. Psycho-Anal.*, 84:1631–1637.
- Gabbard, K., Gabbard, L.O. (1993). Phallic Women in the Contemporary Cinema. *Am. Imago*, 50:421–439.
- Springer, A. (1996). Female perversion: scenes and strategies in analysis and culture. *J. Anal. Psychol.*, 41:325–338.
- Richards, A.K. (1998). Woman as Medusa in *Basic Instinct*. *Psychoanal. Inq.*, 18:269–280.
- Charles, M. (2004). *The Hours: Between Safety and Servitude*. *Am. J. Psychoanal.*, 64:305–319.
- Sheehan, M. (2004). *The Hours: The 'as-if' personality and problems of loving*. *J. Anal. Psychol.*, 49:413–420.
- Eastwood, C., McGinley, E., Sabbadini, A. (2006). *Play Misty for Me* (1971): The Perversion of Love *Int. J. Psycho-Anal.*, 87:589–597.
- Christian, C. (2009). *The Piano Teacher: A Case Study in Perversion and Sadomasochism*. *Psychoanal. Rev.*, 96:769–784.
- SHINE. (1996). Geoffrey Rush, Lynn Readgraave. R.: Scott Hicks.
- Roth, B.E. (1998). *Shine: The Outsider Musician*. *Psychoanal. Rev.*, 85:453–457.
- Charles, M. (2003). *A Beautiful Mind*. *Am. J. Psychoanal.*, 63:21–37.
- Harris, A. (1997). 'Ah Doctor, Is There Nothin' I Can Take?': A Review Of *Reservoir Dogs*. *Int. J. Psycho-Anal.*, 78:1235–1238.
- Ross, D.R., Favero, M. (2002). The Experience of Borderline Phenomena through Cinema: Quentin Tarantino's *Reservoir Dogs*, True Romance, and *Pulp Fiction*... *J. Amer. Acad. Psychoanal.*, 30:489–507.
- Brandell, J.R. (2004). Eighty Years of Dream Sequences: A Cinematic Journey Down Freud's "Royal Road" *Am. Imago*, 61:59–76.
- Larson, B. (1997). Remarks on the psychoanalytic frame with the movie *Breaking the Waves*. *Scand. Psychoanal. Rev.*, 20:244–250.
- Sjödin, C. (2003). The Significance of Belief for Psychoanalysis: A Discussion Based on Lars von Trier's film 'Breaking the Waves' *Int. Forum Psychoanal.*, 12:44–52.
- Conley, T. (1996). *Not Leaving Las Vegas*. *Psychoanal. Rev.*, 83:621–625.
- Bouchard, M. (2002). *Mephisto against Hamlet: The Internal Tyranny and Seduction of Primitive Idealization*. *Canadian J. Psychoanal.*, 10:91–114.

Stuart, J. (2012). *The Monster Within: The Hidden Side of Motherhood*. By Barbara Almond. Berkeley, CA: University of California Press, 2010. 296 pp.. *Psychoanal Q.*, 81:1007–1019.

14 SEZNAM PRILOG

Številka priloge	Naslov priloge	Stran pril.
P 1	FILMSKA AFERA – SKRIVNOSTI DUŠE (FILM AFFAIR – THE SECRET OF THE SOUL)	149
P 2	SANJANJE IN KINEMATOGRAFSKA ZAVEST (DREAMING AND CINEMATOGRAPHIC CONSCIOUSNESS)	150
P 3	ANATOMIJA PA FILMSKE KRITIKE – PRETEKLOST, SEDANJOST IN PRIHODNOST (ANATOMY OF PSYCHOANALYTIC FILM CRITICISM – PAST, PRESENT AND FUTURE)	151
P 4	KARAKTERISTIKE PROFESIONALNIH GLASBENIKOV (CHARACTERISTICS OF PROFESSIONAL MUSICIANS)	152
P 5	MOJIH "SEDEM VELIČASTNIH"	152
P 6	MOJIH TOP 18 NAJBOLJŠIH ORIGINALNIH FILMSKIH SOUNDTRACKOV	155
P 7	POMEMBNOST KAKOVOSTI REPRODUKCIJE ZVOKA – HIŠNI KINO	155
P 8	MOČ FILMA E-MOTION PICTURE MAGIC (THE POWER OF FILM E-MOTION PICTURE MAGIC)	155
P 9	O USTVARJANJU SVOJE PODPORNE SKUPINE ZA FT (ABOUT CREATING YOUR OWN CINEMA THERAPY SUPPORT GROUP)	156
P 10	VSEBINSKA ZASNOVA IN TERMINSKI PLAN FILMIKE	156
P 11	SEZNAM ZDRAVILNIH FILMOV UPORABNIH ZA FT V PT – BREZ STROKOVNIH PA ČLANKOV	158
P 12	TOP 25 RATING ZF, UPORABLJENI V MAG. NALOGI, PO IMDB	161
P 13	ŽENSKO REŽISERKE IN KAKOVOST NJIHOVIH FILMOV	162
P 14	PREMAGANJE KTR. ZDRAVI OBOJESTRANSKO (OVERCOMING COUNTERTRANSFERANCE HEALS BOTH WAYS)	162
P 15	SOGLASJE ZA SODELOVANJE V RAZISKAVI	163
P 16	URADNA ZAHVALA ZA SODELOVANJE PRI RAZISKAVI - FT/FPA PRAKTIKUM	163
P 17	PRIMER FT SKUPINE ZA OSEBNO RAST	164
P 18	KRIŽANEC MED BIBLIOTERAPIJO IN FILMOTERAPIJO – BIBLIO-FILMOTERAPEVTSKA SKUPINA ZA OSEBNO RAST	164